

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra bezpečnostních studií

Islámský extremismus ve 20. a 21. století

Bakalářská práce

Islamic extremism of the 20th and 21st century

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

Mgr. Natálie ČERMÁKOVÁ

AUTOR PRÁCE

Petra KUČEROVÁ

PRAHA

2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, který jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Březůvky, dne 10. 3. 2022

.....

Petra KUČEROVÁ

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala své vedoucí práce, paní Mgr. Natálii Čermákové, za vstřícný přístup, ochotu, cenné rady a přínosné osobní i online konzultace. Také bych ráda poděkovala celé své rodině za trpělivost a vloženou důvěru při zpracovávání mé práce i během celého studia.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá islámským extremismem ve 20. a 21. století, který v dnešní době představuje globální riziko vyskytující se převážně ve formě islámských extremistických organizací. Práce objasňuje, z čeho islámský extremismus vychází, jaké jsou možné příčiny nárůstu islámského extremismu v Blízkovýchodních zemích i po celém světě, jeho šíření a podoby na základě islámských extremistických organizací. V práci jsou také vysvětleny důležité pojmy související s islámským extremismem. Dále se práce zaměřuje na vybrané islámské extremistické organizace, konkrétně na Tálibán, al-Qáidu a Islámský stát. Popisuje jejich historii, vznik, financování a mocenský vliv v zemích, kde působí.

KLÍČOVÁ SLOVA

Islámský extremismus * extremismus * islám * džihád * džihádismus * terorismus * islamismus * radikalismus * teroristická organizace * al-Qáida

ANNOTATION

This bachelor thesis deals with Islamic extremism in the twentieth and twenty-first century as it is considered a global threat occurring mainly through Islamic extremist organizations. The thesis clarifies the source of Islamic extremism and possible causes of its growth in the Middle East and around the world. The work also deals with its spread, its forms on the basis of Islamic extremist organizations and important concepts related to Islamic extremism. Furthermore, the text focuses on selected Islamic extremist organizations, specifically the Taliban, al-Qaeda and the Islamic State. It describes their history, origin, financing and power in the countries where they operate.

KEYWORDS

Islamic extremism * extremism * islam * jihad * jihadism * terrorism * islamism * radicalism * terrorist organization * al-Qaeda

OBSAH

Úvod	6
1 Základní pojmy.....	8
1.1 Extremismus	8
1.1.1 Klasifikace extremismu	10
1.2 Fundamentalismus.....	11
1.2.1 Islámský fundamentalismus	12
1.2.2 Neofundamentalismus	14
1.2.3 Islámský reformismus	15
1.3 Islamismus	16
1.4 Terorismus	17
1.5 Radikalismus.....	18
1.6 Džihád a džihádismus	20
1.7 Salafismus	22
2 Islámský extremismus	24
2.1 Z čeho islámský extremismus vychází?	24
2.1.1 Ibn Tajmíja	25
2.1.2 Muhammad Ibn Abd al-Wahháb.....	27
2.1.3 Deobandská škola a hnutí Deobandi	31
2.1.4 Muslimské bratrstvo a Sajjid Qutb.....	33
2.2 Příčiny nárůstu islámského extremismu.....	35
3 Vybrané islámské extremistické organizace	40
3.1 Hnutí Tálibán.....	40
3.2 Teroristická organizace al-Qáida	43
3.2.1 Teroristické útoky 11. září v USA a válka proti terorismu.....	48
3.3 Islámský stát v Sýrii a Iráku.....	50
Závěr	54
Seznam použité literatury a pramenů.....	56
Monografie	56
Elektronické knihy	57
Odborné a vědecké články	58
Internetové zdroje	60

ÚVOD

Bakalářská práce je zaměřena na islámský extremismus ve 20. a 21. století, který v současnosti představuje jednu z největších celosvětových hrozeb.

Cílem práce je představit islámský extremismus ve 20. a 21. století, objasnit příčiny jeho nárůstu, šíření a podoby extremismu na základě vybraných islámských extremistických organizací.

K pochopení ideologie islámského extremismu je potřeba seznámit se v základu rovněž s islámem samotným, neboť tato ideologie z islámu jistě čerpá. Islám je nejmladší a druhé nejrozšířenější náboženství na světě. Počet věřících muslimů se odhaduje přibližně na dvě miliardy a do budoucna výzkumy předpokládají rapidní nárůst tohoto náboženství. Islám je spolu s křesťanstvím a judaismem monoteistickým náboženstvím, které uctívá pouze jediného Boha a toho považuje za stvořitele světa. S jedností boží se pojí v islámu termín *tauhíd*, jenž se v práci rovněž objevuje, jakožto základní doktrína mnohých islámských extremistických odnoží. Koncept ideálního islámského státu, který je propagován mnohými islámskými ideology, jako například Sajjidem Qutbem nebo Hasanem al-Banná, jimž je v práci rovněž věnována pozornost, má být založen na islámském právu *šaría*, které představuje v rámci islámu neměnný morální zákon. Šaría je právní systém islámu a vychází z Koránu a Sunny, jakožto základních zdrojů islámu. Islámské právo *šaría* funguje jako uznávaný kodex pro život každého muslima a jeho cílem je pomoci muslimům pochopit, jak by měli vést každý aspekt svého života.

Bakalářská práce je rozdělena do tří základních kapitol, přičemž nejdůležitější z nich budou dvě poslední kapitoly, které jsou přímo zaměřeny na vývoj islámského extremismu a jeho podoby ve formě islámských extremistických organizací. První kapitola pojednává o důležitých pojmech souvisejících s islámským extremismem, které je třeba znát pro objasnění teoretického rámce. Jedná se o pojmy jako je extremismus, fundamentalismus, islamismus, terorismus a džihádismus. V podkapitole týkající se extremismu je

uvedena jeho klasifikace, ve které je extremismus rozdělen na politický, náboženský, ekologický a národnostní extremismus.

Druhá kapitola práce se zabývá samotným islámským extremismem, stanovuje jeho definici a uvádí podněty, které měly nezpochybnitelný podíl na jeho vzniku a rozšíření. V této části jsou představeny významné osobnosti, hnutí i školy, které značně ovlivnily vznik současného islámského extremismu. Současně je zde pojednáváno i o možných příčinách nárůstu islámského extremismu a jeho rozšíření ve 20. století.

Třetí kapitola se zaměřuje na vybrané islámské extremistické organizace, konkrétně na Tálibán, al-Qáidu a Islámský stát, které jsou relevantní pro tuto práci a v islámském extremismu představují asi nejvýraznější charakteristická uskupení. V této kapitole je popsán vznik, historie, osobnosti s organizacemi spojené, jejich financování a mocenský vliv v zemích, kde tyto vybrané organizace působí. V podkapitole pojící se k teroristické organizaci al-Qáida, je rozebrán nejznámější teroristický útok ze dne 11. září v roce 2001 na Světové obchodní centrum v New Yorku. Po tomto útoku se celý svět pozastavil nad obrovskou událostí, která stála životy mnoha lidí a dala islámskému extremismu zcela jiný rozměr.

V bakalářské práci je vycházeno převážně z cizojazyčných zdrojů, zejména z publikací v anglickém jazyce. Nejvíce relevantních zdrojů je použito z cizojazyčných elektronických knih a internetových odborných článků. V některých případech je také čerpáno z českých publikací od autorů, kteří se problematikou extremismu zabývají. Významnou knihou, která je využita zejména k popisu problematiky teroristické organizace al-Qáida a teroristického útoku ze dne 11. září 2001 je „Al-Qaeda: The True Story of Radical Islam“ od Jasona Burkeho.

Při transkripci arabských slov a jmen jsem vycházela především z knihy Luboše Kropáčka „Duchovní cesty islámu“. V některých případech také zdůrazňuji český překlad v závorkách, za uvedeným arabským pojmem.

1 ZÁKLADNÍ POJMY

S extremismem a konkrétně s islámským extremismem se pojí řada pojmů relevantních pro tuto práci, které jsou v této kapitole stručně definovány. Tyto základní pojmy je důležité znát a zároveň jsou teoretickým rámcem pro správné pochopení této problematiky. Jednotlivé pojmy jsou velice rozšířené a nelze pro ně nalézt jednotnou obecnou definici. V 19. a 20. století v důsledku celosvětové modernizace vznikaly nové fenomény uvnitř islámu, jako je islámský fundamentalismus, extremismus, islamismus a radikalismus.

1.1 Extremismus

Extremismus je ve společnosti lidí popisován jako činnost, jež je nějakým způsobem nebezpečná a „nenormální“, tudíž jí nelze v žádném případě tolerovat. Často se jedná o nebezpečné, nápadné a odchylovající se činy.¹ Obecně můžeme pojem extremismus definovat jako: „výrazné odchylení jednotlivce nebo skupiny od obecně zavedených a v aktuální době přijímaných norem.“²

Podle Štefana Danicse je extremismus „mnohvrstevný fenomén, který je vyvoláván mnoha příčinami sociálního, ekonomického, ideologického, náboženského, etnického a ekologického charakteru nebo kombinací těchto příčin.“³

Ministerstvo vnitra definuje pojem „extremismus“ takto:

„Pojmem extremismus jsou označovány vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních, zákonných norem, vyznačují se prvky netolerance, a útočí proti základním demokratickým ústavním principům, jak jsou definovány v českém ústavním pořádku.“⁴

¹ CHMELÍK, Jan. *Extremismus*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1997, s. 5.

² CHMELÍK, Jan. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha: Linde, 2001. ISBN 80-7201-265-7, s. 7.

³ DANICS, Štefan. *Extremismus*. Praha: TRITON, 2003. ISBN 80-7254-454-3, s. 9.

⁴ Co je extremismus. *MV ČR* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2010 [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx>

Pojem vychází z latinského „*extremus*“, který označuje nejdále ležící pozici. „*Z hlediska jednání a uvažování člověka se jedná o nejzazší, krajní, přemrštěný a výstřední postoj.*“ Tohle vymezení je však velmi široké a mohli bychom takto označit každého z nás. K tomu, abychom mohli označit člověka za extremistu, je nutné, aby své postoje projevil i vnějším jednáním, které ukazuje „*snahu popřít stávající systém parlamentní demokracie a budování společnosti se silným vůdcem na národním či rasovém principu.*“⁵

S extremismem se potýká každá demokratická společnost, protože nemá dostatek obranných mechanismů, aby se mohla bránit. Po celém světě, i v naší zemi, se vyskytují různé extremistické skupiny a hnutí, které je v dnešní době velmi těžké určit. Přesněji řečeno, je velmi složité určit, koho můžeme označit za extremistu a koho ne, protože hranice mezi extremismem a normalitou jsou široké a nejasně vymezené.⁶

Extremisté věří své vlastní pravdě a jsou ochotni ji za každou cenu prosazovat, a to legálními i nelegálními prostředky. Jsou schopni způsobit politickou krizi ve společnosti a oslabit státní moc, a tím si vytvořit prostor a podmínky pro realizaci svých cílů.⁷

Příčin extrémního chování je mnoho a jsou velmi různorodé. Mezi nejvýraznější můžeme zařadit sociální, kulturní, náboženské, ideologické a mentální příčiny. Zároveň je však vždy důležité, v bezpečnostní politice státu analyzovat jednotlivé formy extrémního chování a rozlišit, zda se jedná o individuální odpor jedinců a skupin mající odlišný názor, nebo o nespokojenost vyjádřenou protestem, či o opoziční činnost hnutí a stran, které neváhají použít nelegální prostředky anebo zda se jedná o podvratnou protistátní činnost extrémních subjektů, které využívají násilí.⁸

⁵ DANICS, Štefan. *Extremismus*. Praha: TRITON, 2003. ISBN 80-7254-454-3, s. 10.

⁶ CHMELÍK, Jan. *Extremismus*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1997, s. 5.

⁷ DANICS, Štefan. *Extremismus*. Praha: TRITON, 2003. ISBN 80-7254-454-3, s. 9.

⁸ DANICS, Štefan. *Extremismus hrozba demokracie*. Praha: Police History, 2002. ISBN 80-86477-07-X, s. 84.

1.1.1 Klasifikace extremismu

Dle oblastí, na které se zaměřuje, můžeme extremismus rozdělit na politický, náboženský, ekologický a národnostní.

Politický extremismus „popírá základní pilíře demokratického řádu a představuje rozsáhlé nebezpečí, které může být potenciální příčinou politické krize ve společnosti“.⁹ Je popisován jako radikální odmítání ústavního pořádku státu a jeho politiky, a to i za použití násilí.¹⁰ V podstatě označuje aktivity, které směřují proti danému systému s cílem nahradit původní systém za jiný a odlišný.¹¹ Politický extremismus můžeme dále rozdělit na levicový a pravicový.

Náboženský extremismus je vymezen jako extremistické jednání členů a příznivců náboženských skupin, organizací a hnutí, které jsou ovlivněné daným náboženstvím. Toto jednání se projevuje v psychickém násilí, manipulací s lidmi, dále sociálně patologickým jednáním, nebo jiným závažnějším porušováním právního řádu.¹² U náboženského extremismu jsou charakteristické dva typy. Prvním typem jsou sekty a menší náboženské směry, které jsou již ze své podstaty extremistické a jejich činnost a učení je antidemokratické a nehumánní. Druhý typ je tzv. „extremizace“ velkých náboženských systémů, kde se může jednat například o islámský extremismus, který je hlavním tématem této bakalářské práce.¹³

Ekologický extremismus neboli environmentalismus je nový fenomén a můžeme ho definovat podobně jako náboženský extremismus. Jedná se o „vyhrocené jednání jednotlivců nebo skupiny, kdy se lidé dopouštějí trestné činnosti, zejména poškozují majetkové hodnoty a snaží se zabránit některým legálním činnostem, které jsou dle nich škodící životnímu prostředí, které je

⁹ DANICS, Štefan. *Extremismus*. Praha: TRITON, 2003. ISBN 80-7254-454-3, s. 14–15.

¹⁰ VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Extremismus a společnost*. 2. aktualiz. a dopl. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-665-1, s. 17.

¹¹ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-098-6, s. 19.

¹² CHMELÍK, Jan. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha: Linde, 2001. ISBN 80-7201-265-7, s. 8.

¹³ VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Extremismus a společnost*. 2. aktualiz. a dopl. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-665-1, s. 20.

pro ně nejdůležitější hodnotou“. Ekologický extremismus se projevuje v činnosti některých ekologických organizací a sdružení, které jsou militantně orientované. Ekologičtí aktivisté prosazují své cíle různými způsoby a prostředky, a může se jednat o umírněné, přijatelné až ilegální.¹⁴

Národnostní extremismus může být vymezen jako „*národnostní a etnická intolerance, která se projevuje násilnými projevy vůči skupinám odlišné populace v rámci jednoho národa*“.¹⁵

1.2 Fundamentalismus

Fundamentalismus vychází z latinského slova „*fundamentum*“, neboli základ. V nejširším slova smyslu znamená „*věrnost základním a neměnným idejím a hodnotám*“.¹⁶

Obecně můžeme fundamentalismus vymežit jako: „*fundamentalismus je směr prosazující neměnnost dogmat, který nepřipouští jejich novou interpretaci. Trvá na původních rituálech, zvycích, původním právu, na způsobech kontroly náboženského života a na původním způsobu života celkově*“.¹⁷

Luboš Kropáček vymezuje pojem fundamentalismus jako:

„Fundamentalismus se zakládá na strohém přesvědčení o majetnictví pravdy. Vyznačuje se neústupností, nesnášenlivostí a tvrdostí srdce. Z Koránu si účelově vybírá jen některá témata a symboly. Od morálně-právních úvah, zaměřených silně kriticky zvláště proti západním kulturním vlivům, přechází k tvrdému jednání proti jinak smýšlejícím. Kolísá mezi skutečnou religiozitou a radikálními kulturními projevy a tendencí ke zpolitizování. V jeho ideologickém poli se formuje užší proud politického islámu, islamismu, s celospolečenskými cíli

¹⁴ VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Extremismus a společnost*. 2. aktualiz. a dopl. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-665-1, s. 22–23.

¹⁵ Extremismus. *Vzájemné soužití* [online]. [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: <https://www.vzajemne-souziti.cz/file.php?nid=15768&oid=7386608>

¹⁶ VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Hrozba radikalizace: terorismus, varovné signály a ochrana společnosti*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2031-4, s. 22.

¹⁷ Fundamentalismus. In: *Sociologická encyklopedie* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, strana naposledy edit. 2017-12-11 [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Fundamentalismus>

*ustanovení totalitního islámského řádu. V krajních polohách islamismus sahá k násilí a projevuje se jako extremismus či terorismus. Z hlediska islámu jde o heretické vybočení o novodobé, násilně orientované sektářství.*¹⁸

Fundamentalismus je v dnešní době spojovaný hlavně s islámským náboženstvím, přestože má mnoho forem a proudů, které se vážou také k dalším náboženstvím. Můžeme zmínit např. křesťanství, buddhismus a hinduismus.¹⁹

Dříve bylo srovnání křesťanského a islámského fundamentalismu pouze otázkou akademických analýz, ale v posledních letech se projevuje, že je reálným ideologickým doprovodným rysem v konfrontaci mezi Spojenými státy a Izraelem na jedné straně a islámskými fundamentalisty na straně druhé. V případě křesťanství i islámu se jedná o fundamentalistické varianty monoteistických náboženství, které při vstupu do mezinárodní politiky rozpoutaly ideologickou válku.²⁰

1.2.1 Islámský fundamentalismus

Poměrně novým a rychle vzrůstajícím fenoménem je v dnešní době islámský fundamentalismus, který se začal projevovat jako reakce proti nadvládě Západu. Islámský fundamentalismus je založen na přesvědčení o své vlastní pravdě a vybírá si z Koránu účelově jen některé symboly a témata, která se mu hodí. Má velké tendence určovat „*politický vývoj a balancuje mezi religiozitou a radikálními kulturními projevy*“.²¹

Jako termín se začal používat v 70. letech 20. století v souvislosti s únosy letadel, krvavými atentáty a teroristickými akty, které doprovázely libanonskou válku, palestinsko-izraelský konflikt a další konflikty v oblasti Blízkého východu.

¹⁸ KROPÁČEK, Luboš. *Islámský fundamentalismus*. Praha: Vyšehrad, 1996. ISBN 80-7021-168-7, s. 31–32.

¹⁹ VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Hrozba radikalizace: terorismus, varovné signály a ochrana společnosti*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2031-4, s. 23.

²⁰ MENDEL, Miloš. *S puškou a Koránem: Pojmy a argumenty soudobého islámského fundamentalismu*. Praha: Orientální ústav Akademie věd České republiky, 2008. ISBN 80-85425-63-5, s. 63-64.

²¹ DANICS, Štefan. *Extremismus hrozba demokracie*. Praha: Police History, 2002. ISBN 80-86477-07-X, s. 96.

Přestože tyto události neměly s islámem moc společného, tak se tento termín stal synonymem k označení existující a rostoucí vojenské hrozby pro západní liberální svět.²² Islámští fundamentalisté usilují o primárnost náboženství před politikou, a tím se dostávají k vytvoření fundamentalistického režimu, kde vládne duchovní autorita a prosazuje se islámské právo šaría.²³

Dle Miloše Mendela má islámský fundamentalismus následující charakteristické rysy:²⁴

- Sdružuje aktivistické skupiny a hnutí v rámci nábožensky formulovaných programů.
- Cílem je mravní obroda zkažené společnosti, ochrana před zkorumpovanými režimy, které jsou ve skutečnosti ateistické a zrádčovské.
- Vlastní zkorumpované režimy vidí jako neislámské, neboť jsou podporovány západními nepřáteli islámu (sekularisté, sionisté atd.).
- Náprava se provádí pomocí různých forem odporu, které odpovídají specifickým podmínkám státu. Odpor může být v podobě: dlouhodobé agitace v kombinaci s infiltrací do režimní struktury (Muslimské bratrstvo), odmítnutí současného stavu a odpor vůči němu odchodem do ústraní a návrat ve slavném džihádu (Takfír wa al-Hidžra v Egyptě), radikální akce (individuální teror, atentáty), sebevražedné atentáty, jejichž cílem je destabilizace (Hamás, al-Džihád al-Islámí, al-Qáida).
- Hnutí a struktury spjaté s formami odporu jsou většinou reprezentovány laickými aktivisty, kteří mají vliv na omezenou část veřejnosti v dané zemi a využívají vulgární interpretace vybraných islámských symbolů pro zmobilizování, co největší části veřejnosti. Jejich znalost v oborech práva a islámské teologie bývá velmi špatná.

²² DANICS, Štefan. *Extremismus hrozba demokracie*. Praha: Police History, 2002. ISBN 80-86477-07-X, s. 97.

²³ Tamtéž, s. 96–97.

²⁴ MENDEL, Miloš. *S puškou a Koránem: Pojmy a argumenty soudobého islámského fundamentalismu*. Praha: Orientální ústav Akademie věd České republiky, 2008. ISBN 80-85425-63-5, s. 66–67.

- Islámsky motivovaná hnutí a skupiny v sunnitském prostředí obvykle nemají trvalou vazbu na *ulamá* daného státu a teritoria.
- V oblastech s převažujícím šíitským vyznáním se k tomu hnutí a skupiny staví jinak, a naopak ve svém čele mají právě náboženské autority.
- Při kategorizaci fundamentalistických struktur, je nutné brát v úvahu, že pouze několik ze skupin používá individuálního teroru a také, že všichni islámští teroristé nejsou současně také fundamentalisté.

1.2.2 Neofundamentalismus

Neofundamentalismus můžeme považovat za nástupce klasického islámského fundamentalismu. Klasický fundamentalismus 70. a 80. let přestal být populární a uznávaný mezi muslimskou mládeží na Západě a mezi zklamanými příslušníky v islámských zemích, protože vyžadoval trpělivost a jistou míru náboženských znalostí. V 90. letech 20. století vznikla nová forma radikalizace, tedy neofundamentalismus. Vzrostla masová agresivita, vnější projevy zbožnosti a iracionalita. S novými formami argumentace a politické aplikace přichází: al-Qáida, Hamás, Tálibán, Bojovníci za sunnu, Svaz islámských soudů v Somálsku, šíitská Mahdího armáda a další organizace v Iráku.

Neofundamentalisté se neidentifikují s žádným národním státem a nemají žádné vlastenecké hodnoty. Mají stálou finanční a materiální podporu z řady zdrojů, hlavně ze Saudské Arábie.²⁵

Cílem neofundamentalismu je destrukce, nastolení chaosu a paniky, ubližování a ponižování nepřítele a vyvolání strachu. Problém neofundamentalismu se komplikuje existencí soukromých náboženských škol po celém islámském světě, jež se opírají o tradici saúdovského wahhábismu. Mezi základní schématické klišé patří: „Bůh versus Satan“, „Pravda versus

²⁵ MENDEL, Miloš. *S puškou a Koránem: Pojmy a argumenty soudobého islámského fundamentalismu*. Praha: Orientální ústav Akademie věd České republiky, 2008. ISBN 80-85425-63-5, s. 69–72.

bezvěrecká zákeřnost a lež“, „světlo víry versus temné síly“, „Dobro versus Zlo“.²⁶

1.2.3 Islámský reformismus

Islámský reformismus je reakcí na postupnou konfrontaci islámského světa s evropským kapitalismem a kolonialismem, jako jeho doprovodným rysem. Představuje západní akademický název a jedná se o snahu napravit islám návratem k ideálu původní obce věřících. Vznikl v polovině 19. století jako reakce na rozvíjení a prohlubování politických kontaktů s Evropou.²⁷

Reformisté kladli důraz na morální hodnoty islámu a usilovali o emancipaci žen. Velmi se zaměřovali na zdokonalení výchovy a v roce 1908 dokonce vznikla konkurenční státní univerzita.²⁸ Reformismus neusiloval o negaci modernizace a neodmítal moderní západní vědu, naopak uznával za prospěšné, se některým novým věcem přizpůsobit.²⁹

Reformismus 20. století se propojil se striktním fundamentalismem a došel k názoru, že emancipace islámu neuspěje proti vnějším nepřítelům víry bez použití násilí.³⁰

V rámci islámského reformismu 1. poloviny 20. století rozeznává Miloš Mendel dva základní směry:³¹

- (1) tendenci, která směřuje k přijetí elementárních hodnot západního modelu, za předpokladu jejich soustavné interpretace v islámských kategoriích a pojmech,

²⁶ MENDEL, Miloš. *S puškou a Koránem: Pojmy a argumenty soudobého islámského fundamentalismu*. Praha: Orientální ústav Akademie věd České republiky, 2008. ISBN 80-85425-63-5, s. 69–72.

²⁷ Tamtéž, s. 45.

²⁸ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. 6., vyd. Praha: Vyšehrad, 2015. ISBN 978-80-7429-598-0, s. 260.

²⁹ MENDEL, Miloš. *S puškou a Koránem: Pojmy a argumenty soudobého islámského fundamentalismu*. Praha: Orientální ústav Akademie věd České republiky, 2008. ISBN 80-85425-63-5, s. 46.

³⁰ Tamtéž, s. 47.

³¹ MENDEL, Miloš. *Džihád: Islámské koncepce šíření víry*. Brno: Atlantis, 1997. ISBN 80-7108-151-5, s. 169.

(2) tendenci, která vyzývá k vymýcení všech evropských a indoktrinovaných hodnot a právních inovací, pro znovunastolení islámského řádu.

Dle Miloše Mendela stojí hnutí salafíja někde na pomezí těchto dvou směrů islámského reformismu.

1.3 Islamismus

Islamismus je velmi obtížné definovat, protože pro něj není stanovena jednotná obecná definice. Obecně můžeme vyjádřit, že pojem islamismus odkazuje na politickou rovinu islámu nebo jeho vazbu na politiku. Část veřejnosti chápe islamismus jako politicko-sociální hnutí a další část jako politickou ideologii.³² Islamismus je v podstatě moderní islámský fundamentalismus, který přesvědčuje o tom, že obnovuje pravou islámskou společnost zavedením práva šaría a vytvořením islámského státu prostřednictvím politické akce.³³

Politolog Mehdi Mozaffari vymezuje islamismus takto: „*islamismus je náboženská ideologie s holistickým výkladem islámu, jehož konečným cílem je dobytí světa všemi prostředky.*“³⁴ Luboš Kropáček vnímá islamismus jako označení souboru intenzivních projevů islámu ve veřejném životě, tedy jako politický islám. Vidí zde spojitost s fundamentalismem v tom, že islamisté politizují názory fundamentalistů.³⁵

Zdeněk Müller chápe pojem islamismus jako:

„*Islamismus je ideologií obnovy slávy a uzdravení zraněného srdce islámu. Hlásá návrat ke kořenům, k víře v poslání muslimů jako konečných vítězů, k naději na likvidaci nepřátel islámu a slabochů ve vlastních řadách. Jeho*

³² VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Hrozba radikalizace: terorismus, varovné signály a ochrana společnosti*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2031-4, s. 24.

³³ ROY, Olivier. *Neo-Fundamentalism* [online]. Social Science Research Council, 2001 [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: <https://items.ssrc.org/after-september-11/neo-fundamentalism/>

³⁴ MOZAFFARI, Mehdi. What is Islamism? History and Definition of a Concept. *Totalitarian Movements and Political Religions* [online]. 2007, 8(1): 17–33 [cit. 2022-01-10]. ISSN 1469-0764. Dostupné z: https://pure.au.dk/ws/files/22326292/What_is_Islamism_Totalitarian_Movements_article.pdf

³⁵ KROPÁČEK, Luboš. *Islámský fundamentalismus*. Praha: Vyšehrad, 1996. ISBN 80-7021-168-7, s. 30.

*nebezpečí spočívá v tom, že vytváří politickou iluzi se smrtonosnými efekty. S těžkými dopady pro svět i pro samotný islám.*³⁶

1.4 Terorismus

Terorismus je mezinárodním jevem a fenoménem 21. století. Dne 11. září 2001 po útoku na Světové obchodní centrum se pohled celého světa na terorismus změnil. Samotné vymezení a definování pojmu terorismus je velmi obtížné a v odborné literatuře se vyskytuje velmi mnoho různých definic.

Ministerstvo vnitra vymezuje pojem terorismus následovně: „*terorismus je plánované, promyšlené a politicky motivované násilí, zaměřené proti nezúčastněným osobám, sloužící k dosažení vytyčených cílů.*“³⁷ Podle Bezpečnostní informační služby je terorismus „*násilná forma prosazování politických zájmů stoupců určité radikální ideologie (politické, náboženské, nacionalistické, separatistické, ekologické a jiné), cílem násilností je zpravidla civilní obyvatelstvo.*“³⁸ Federal Bureau of Investigation (FBI) definuje mezinárodní terorismus jako: „*násilné, trestné činy spáchané jednotlivci nebo skupinami, které jsou inspirovány nebo jsou spojeny s určitými teroristickými organizacemi nebo národy, které jsou podporovány státem.*“³⁹

Po útocích na světové obchodní centrum 11. září 2001 prohlásila Evropská rada na svém zasedání, že terorismus je skutečnou výzvou pro svět a Evropu, a zároveň uvedla, že boj proti terorismu bude prioritním cílem Evropské unie. Jako reakci na tyto události vydala Rada Evropské unie dne 27. prosince 2001 dokument, který nese název „Společný postoj Rady EU o použití zvláštních opatření pro boj s terorismem“ a vymezuje zde, co je teroristickým činem a teroristickou skupinou. Teroristická skupina je zde definována jako „*strukturovaná skupina více než dvou osob, vytvořená na určitou*

³⁶ MÜLLER, Zdeněk. *Islám a islamismus: Dilema náboženství a politiky*. Praha: Academia, 2010. Novověk. ISBN 978-80-200-1818-2, s. 9.

³⁷ Definice pojmu terorismus. *MV ČR* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2009 [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/definice-pojmu-terorismus.aspx>

³⁸ Terorismus. *BIS* [online]. Praha: Bezpečnostní informační služba [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/terorismus/>

³⁹ Terrorism. *FBI* [online]. Federal Bureau of Investigation [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: <https://www.fbi.gov/investigate/terrorism>

dobu a jednající ve shodě při páchání teroristických činů.“ Teroristickým činem je úmyslný čin, který vzhledem ke své povaze může vážně poškodit některou zemi nebo některou mezinárodní organizaci. Teroristický čin je trestný čin, který je spáchán s úmyslem dosáhnout jednoho ze tří hlavních cílů. Prvním cílem je vážné zastrašení obyvatelstva, druhým je neoprávněný způsob donucení některé vlády nebo mezinárodní organizace k určitému jednání a posledním cílem je destabilizace nebo rozvrácení základní politické, ústavní, ekonomické nebo společenské struktury některé země nebo mezinárodní organizace.⁴⁰

Mnohdy se může zdát, že terorismus je to stejné jako extremismus, ale tyto dva pojmy spolu pouze úzce souvisí, neboť extremisty, kteří upřednostňují a používají násilí při realizaci svých cílů, lze poté označit za teroristy. Terorismus se stal hlavní metodou a strategií boje extrémních subjektů různého ideologického a náboženského řazení.⁴¹ S terorismem je spjata mnoho ideologií, zejména anarchismus, rasismus, nacionalismus, fašismus a také feminismus a enviromentalismus.⁴²

Prostředkem terorismu je teror, který používají jednotlivci, skupiny a hnutí k zastrašování nebo likvidaci protivníků. Teror využívá k nátlaku psychické a fyzické násilí, vydírání, výhrůžky, vytváření strachu a další formy násilí. Projevy terorismu jsou většinou podmíněny vnitrostátní a mezinárodní situací. Nejčastějšími projevy teroru jsou atentáty, únosy, bombové útoky atd.⁴³

1.5 Radikalismus

Radikalismus vychází z latinského slova „*radix*“, který znamená „jít na kořen věci“ nebo může znamenat také „důslednost“. Termín „radikální“ se poprvé použil v 18. století ve spojitosti s osvícenstvím a francouzskou a americkou

⁴⁰ Společný postoj rady, ze dne 27. prosince 2001, o použití zvláštních opatření k boji proti terorismu. *MV ČR* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2001 [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/spolecny-postoj-rady-ze-dne-27-prosince-2001-o-pouziti-zvlastnich-opatreni-k-boji-proti-terorismu.aspx>

⁴¹ DANICS, Štefan. *Extremismus hrozba demokracie*. Praha: Police History, 2002. ISBN 80-86477-07-X, s. 85–86, 96.

⁴² Tamtéž, s. 124.

⁴³ CHMELÍK, Jan. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha: Linde, 2001. ISBN 80-7201-265-7, s. 10, 26.

revolucí. V 19. století se rozšířil a za radikální byli označováni ti, kteří usilovali o politickou a sociální změnu a rovněž ti, jenž bojovali za liberální a demokratické politické hodnoty.⁴⁴

Štefan Danics definuje radikalismus jako:

„Za radikalismus jsou považovány kritické postoje, které hodlají měnit či zlepšit dané politické poměry, ale nevedou k odstranění demokratického politického systému a pohybují se v jeho ústavním rámci, byť na jeho okraji.“⁴⁵

Radikalismus můžeme vymezit jako zónu přechodu neboli „mezistupeň“ mezi demokracií a extremismem, přičemž hranice mezi těmito dvěma pojmy nejsou pevně stanoveny a jsou nejednoznačné.⁴⁶ Radikalismus bývá často ztotožňován s extremismem, ačkoliv radikálové představují opozici vůči vládě a nebojí se využít všechny dostupné legální prostředky, i ty prostředky, které se nacházejí na okraji ústavního rámce. Naopak extremisté reprezentují opozici vůči celému politickému systému a zároveň se ho snaží nahradit jiným. Využívají legální i nelegální prostředky a neváhají použít i násilí.⁴⁷

Radikálové sami o sobě nejsou násilní, ale mohou sdílet určité podobné vlastnosti s extremisty. V tomhle ohledu jsou důležité samotné rozdíly mezi nimi a z toho také vyplývá, že radikální postoj nemusí vždy vyústit v násilné jednání.⁴⁸

Ve spojitosti s radikalismem můžeme také mluvit o tzv. islámském radikalismu. *„V současnosti představuje islámský radikalismus a jeho násilné projevy jeden z nejvíce sledovaných fenoménů týkajících se bezpečnosti,*

⁴⁴ SCHMID, A. P. *Radicalisation, De-Radicalisation, Counter-Radicalisation: A Conceptual Discussion and Literature Review* [online]. ICCT Research Paper, 2013 [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: <http://www.icct.nl/app/uploads/download/file/ICCT-Schmid-Radicalisation-De-Radicalisation-Counter-Radicalisation-March-2013.pdf>

⁴⁵ DANICS, Štefan. *Extremismus hrozba demokracie*. Praha: Police History, 2002. ISBN 80-86477-07-X, s. 10.

⁴⁶ DANICS, Štefan. *Extremismus*. Praha: TRITON, 2003. ISBN 80-7254-454-3, s. 17.

⁴⁷ Tamtéž, s. 12, 16.

⁴⁸ SCHMID, A. P. *Radicalisation, De-Radicalisation, Counter-Radicalisation: A Conceptual Discussion and Literature Review* [online]. ICCT Research Paper, 2013 [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: <http://www.icct.nl/app/uploads/download/file/ICCT-Schmid-Radicalisation-De-Radicalisation-Counter-Radicalisation-March-2013.pdf>

a to nejen v blízkovýchodním či v evropském kontextu.⁴⁹ Islámský radikalismus můžeme popsat jako historické, politické a kulturní hnutí, které vnímá islám jako komplexní náboženství, politickou revoluční ideologii a stát.⁵⁰

1.6 Džihád a džihádismus

Džihádismus představuje rovněž zpravidla výsledek islámského extremismu. Nejdříve je tedy nutné vymezit pojem džihád, protože je také důležitou součástí života muslimů. Termín džihád je podstatné jméno odvozené od slovesa *džáhada* neboli usilovat. Pochází z arabštiny a je tvořeno trojkonsonantním kořenem *dž-h-d*, který je spojen s pojmy úsilí, snaha nebo píle.⁵¹ Pojem džihád je používán v angličtině již od roku 1860, a později se jeho pojetí a význam velmi rozšířil.⁵² Každý bojovník, který bojuje za džihád a islám se nazývá mudžáhid nebo džihádista.⁵³

Luboš Kropáček ve své knize definuje džihád jako: „úsilí vynakládané pro ctihodný cíl, zvláště pro šíření islámu, jak mravním sebezdokonalováním, tak společenskou aktivitou.“⁵⁴ Egyptský radikální představitel Muslimského bratrstva Sajjid Qutb, o kterém bude pojednáváno v dalších kapitolách, ve svých textech píše: „Džihád je neustálé upevňování islámu, míru, dobra a spravedlnosti. Je lhostejné, jaké prostředky se k tomu použijí.“⁵⁵ Pro důkladnější pochopení pojmu, je také nutné uvést definici Miloše Mendela, který vymezuje džihád v širokém slova smyslu jako: „synonymum pro islámský životní způsob, pro vzorové

⁴⁹ STOJAR, Richard. Islámský radikalismus a jeho násilné projevy v kontextu balkánského regionu. *Obrana a strategie* [online]. 2016, 16(1): 59–76 [cit. 2022-01-09]. ISSN 1802-7199. Dostupné z: <https://www.obranaastrategie.cz/cs/archiv/rocnik-2016/1-2016/clanky/islamsky-radikalismus-a-jeho-nasilne-projevy-v-kontextu-balkanskeho-regionu.html>

⁵⁰ HASSAN, Gubara Said. *Radical Islam/ Islamic Radicalism: Towards a Theoretical Framing* [online]. 2013 [cit. 2022-01-10]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/266030514_Radical_Islam_Islamic_Radicalism_Towards_a_Theoretical_Framing

⁵¹ MENDEL, Miloš. *Džihád: Islámské koncepce šíření víry*. Brno: Atlantis, 1997. ISBN 80-7108-151-5, s. 25.

⁵² SEDGWICK, Mark. Jihadism, Narrow and Wide: The Dangers of Loose Use of an Important Term. *Perspectives on Terrorism* [online]. 2015, 9(2): 34–41 [cit. 2022-02-04]. ISSN 2334-3745. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/26297358?seq=1#metadata_info_tab_contents

⁵³ KROPÁČEK, Luboš. *Islám a Západ: historická paměť a současná krize*. Praha: Vyšehrad, 2002. Moderní dějiny (Vyšehrad). ISBN 80-7021-540-2, s. 193.

⁵⁴ Tamtéž, s. 190.

⁵⁵ MENDEL, Miloš. *Džihád: Islámské koncepce šíření víry*. Brno: Atlantis, 1997. ISBN 80-7108-151-5, s. 189.

chování, ztělesněné v osobním příkladu proroka Muhammada. Zahrnuje v sobě nejen válku či boj se zbraní v ruce za územní šíření islámu, zcela rovnocenně je v základních textech pojat i jako cesta ke spáse nebo očistění duše, případně jako trpělivé přesvědčování nevěřících o Boží zvěsti. Zároveň Mendel uvádí čtyři různé typy džihádu, které rozlišují právní znalci a věřící muslimové se pomocí nich mohou účastnit džihádu: Džihád srdcem, Džihád jazykem, Džihád rukou a Džihád mečem. Džihád srdcem vyznačuje prohlubování vlastní víry uvnitř sebe sama a odolávání hříchu a pokušení. Džihád jazykem se týká misijní činnosti a šíření víry prostřednictvím slov. Džihád rukou představuje charitativní a pomocnou činnost slabším muslimům. Džihád mečem zahrnuje obranný i útočný džihád proti vnitřnímu a vnějšímu nepříteli pomocí všech forem násilí.⁵⁶

Islámští právníci dále rozlišují džihád na velký a malý. Velký džihád představuje džihád srdcem a jedná se o duchovní boj muslima se sebou samým. Je považován za důležitější, protože představuje boj s vlastním pokušením a touhou. Menší džihád se vykládá jako ozbrojený boj a zahrnuje všechny další formy džihádu, kterými se věřící muslim zasluhuje o šíření islámu.⁵⁷

Pro bojovné pojetí islámu se využívá ozbrojený boj, tedy džihád mečem, který se nazývá džihádismus. Pojem džihádismus byl poprvé použit v angličtině izraelským historikem Haggai Erlichem v roce 1986. Erlich psal o hrozbě, kterou v 19. století představoval pro Etiopii tzv. Mahdistický džihádismus. Jednu z definic džihádismu uvedla Nikii Keddie v roce 1994 a popsala jej jako: „*hnutí, které vyzývá ke svaté válce proti vnějším nemuslimským nepřátelům nebo k praktikování džihádu proti místním vládcům a nepřátelům, kteří nejsou považováni za skutečné muslimy.*“⁵⁸

⁵⁶ MENDEL, Miloš. *Džihád: Islámské koncepce šíření víry*. Brno: Atlantis, 1997. ISBN 80-7108-151-5, s. 26.

⁵⁷ HILLENBRAND, Carole. *Islám: historie, současnost a perspektivy*. Přeložila Jitka JENÍKOVÁ. Praha: Paseka, 2017. ISBN 978-80-7432-685-1, s. 189–190.

MENDEL, Miloš. *Džihád: Islámské koncepce šíření víry*. Brno: Atlantis, 1997. ISBN 80-7108-151-5, s. 27.

⁵⁸ SEDGWICK, Mark. Jihadism, Narrow and Wide: The Dangers of Loose Use of an Important Term. *Perspectives on Terrorism* [online]. 2015, 9(2): 34–41 [cit. 2022-02-04]. ISSN 2334-3745. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/26297358?seq=1#metadata_info_tab_contents

Termín džihádismus se stal na začátku 21. století velice populárním a začal mít velký vliv na moderní džihádistická hnutí. V roce 2006 uvedl Thomas Hegghammer další definici džihádismu, pomocí níž rozlišil tři druhy islámského násilí. První je násilí, které usiluje o svržení své vlády místními stoupenci, a které se objevuje zejména v 60. a 70. letech 20. století. Druhé násilí představují v 80. a 90. letech 20. století regionální separatisti v oblastech Palestiny a Čečenska. Posledním násilím je uskupení Usáma bin Ládina a jeho následovníků, kteří od roku 1996 započali globální boj proti Americe. Tuto třetí variantu můžeme považovat za globální džihádismus, který v dnešní době představuje hlavně teroristická organizace al-Qáida.⁵⁹

Džihádismus můžeme často zaměňován s pojmy, jako jsou islamismus a násilný extremismus, ale konkrétně se jedná o formu extremismu, která využívá džihád jako nástroj k prosazování svých cílů a šíření islámu. Džihádismus se na druhou stranu velmi podobá terorismu, protože oba termíny jsou prostředkem k dosažení cíle a usilují o zásadní politické změny.⁶⁰

1.7 Salafismus

Salafismus neboli hnutí salafija je náboženské hnutí, které nebylo zřízeno žádným jedincem, skupinou ani autoritou.⁶¹ Bylo založeno v Egyptě na konci 19. století,⁶² jako jeden z proudů islámského reformismu působením Džamáluddína Afgháního, Muhammada Abduha a Muhammada Rašíd Ridá.⁶³

Jedná se o teologické reformistické hnutí v sunnitském islámu, které je založeno na ideologii následování vzoru *al-salaf al-salih* (ctihodných předků)

⁵⁹ SEDGWICK, Mark. Jihadism, Narrow and Wide: The Dangers of Loose Use of an Important Term. *Perspectives on Terrorism* [online]. 2015, 9(2): 34–41 [cit. 2022-02-04]. ISSN 2334-3745. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/26297358?seq=1#metadata_info_tab_contents

⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ MOUSSALLI, Ahmad. *Wahhabism, Salafism and Islamism: Who Is The Enemy?* [online]. Beirut: A Conflicts Forum Monograph, 2009 [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/275986634_Identifying_Islamist_Parties_Using_Gunther_and_Diamond's_Typology/fulltext/55ee2e3508ae0af8ee19f421/Identifying-Islamist-Parties-Using-Gunther-and-Diamonds-Typology.pdf

⁶² MENDEL, Miloš. *S puškou a Koránem: Pojmy a argumenty soudobého islámského fundamentalismu*. Praha: Orientální ústav Akademie věd České republiky, 2008. ISBN 80-85425-63-5, s. 160.

⁶³ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. 6., vyd. Praha: Vyšehrad, 2015. ISBN 978-80-7429-598-0, s. 257.

a proroka Muhammada.⁶⁴ Hnutí usiluje o návrat k původní podobě za dob proroka a *chalífů*, a soustředí se na uznání *tauhídu* (Boží jednota). Zaměřuje se na šíření víry, odstranění modlářství a obnovu islámu a jeho očištění od veškerých neznámých novot.⁶⁵ Salafisté se považují za jediné skutečné muslimy⁶⁶ a prosazují svůj názor, že existuje pouze jediný čistý islám, o jehož rozšíření po celém světě usilují.⁶⁷ Většina příznivců salafismu neinklinuje k násilí, ale tato ideologie je náchylná k radikalizaci, a díky svým náboženským přesvědčením se může dostat až k džihádu, který požaduje, aby se jeho stoupenci zapojili do boje proti Západu a odpadlým muslimům. Proto se může stát, že mohou být některé salafistické doktríny využity k ospravedlnění extremismu v islámských teroristických skupinách.⁶⁸

V dnešní době se salafismus často zaměřuje s wahhábismem, a přestože je salafismus považován za novodobější hnutí, představuje *tauhíd* pro obě ideologie hlavní doktrínu. V 70. letech 20. století se staly tyto dvě ideologie v podstatě nerozeznatelné a později dokonce pocházeli někteří významní saláfští myslitelé z wahhábistického hnutí. Salafismus má také spojitost s džihádismem a spousta vůdců hnutí se k tomu vysloveně hlásí. Můžeme mluvit o tzv. džihádistickém salafismu, který je popisován jako ideologické hnutí v sunnitském islámu, jehož učenci poskytují náboženské podklady, kterými zdůvodňují radikální násilí a ospravedlňují zabíjení civilistů včetně muslimů.⁶⁹

⁶⁴ MORENO, Juan Carlos Antunez. *Salafism: From a Religious Movement to a Political Force* [online]. Granada: Revista de Estudios en Seguridad Internacional, 2017, 11–41 [cit. 2022-02-04]. ISSN 2444-6157. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/317289128_Salafism_From_a_Religious_Movement_to_a_Political_Force

⁶⁵ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. 6., vyd. Praha: Vyšehrad, 2015. ISBN 978-80-7429-598-0, s. 257–258.

MORENO, Juan Carlos Antunez. *Salafism: From a Religious Movement to a Political Force* [online]. Granada: Revista de Estudios en Seguridad Internacional, 2017, 11–41 [cit. 2022-02-04]. ISSN 2444-6157. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/317289128_Salafism_From_a_Religious_Movement_to_a_Political_Force

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ HILLENBRAND, Carole. *Islám: historie, současnost a perspektivy*. Přeložila Jitka JENÍKOVÁ. Praha: Paseka, 2017. ISBN 978-80-7432-685-1, s. 159.

⁶⁸ MORENO, Juan Carlos Antunez. *Salafism: From a Religious Movement to a Political Force* [online]. Granada: Revista de Estudios en Seguridad Internacional, 2017, 11–41 [cit. 2022-02-04]. ISSN 2444-6157. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/317289128_Salafism_From_a_Religious_Movement_to_a_Political_Force

⁶⁹ Tamtéž.

2 ISLÁMSKÝ EXTREMISMUS

Miroslav Mareš definuje islámský extremismus následovně:

„Islámský extremismus využívá islámské náboženství k nastolení a udržování islámské teokracie založené na dogmatické aplikaci práva šaría. Je výrazně netolerantní k vyznavačům jiných náboženství, bezkonfesijním a ateistům. V některých případech jsou extremistické prvky přítomny i ve vzájemném vztahu mezi jednotlivými dílčími konfesemi islámu – sunnitě proti šíitům a naopak.“⁷⁰

Současní islámští extremisté na výzvu k boji (džihádu) a jeho obranu velmi rádi zneužívají tento „Verš o meči“ z Koránu: „A až uplynou posvátné měsíce, pak zabíjejte modloslužebníky, kdekoliv je najdete, zajímejte je, obléhejte je a chystejte proti nim všemožné nástrahy! Jestliže se však kajícně obrátí, budou dodržovat modlitbu a dávat almužnu, nechte je jít cestou jejich, vždyť Bůh je věru odpouštějící, slitovný.“ (9:5)⁷¹

2.1 Z čeho islámský extremismus vychází?

Současný islámský extremismus vychází z mnoha aspektů a sahá daleko do minulosti. Existoval zde již o mnoho dříve, ale v globálním měřítku se začal projevovat až ve 20. a 21. století.

Základním pojmem pro tuto část práce je bezpochyby džihád, který je důkladně vysvětlen již v předešlé kapitole „Džihád a džihádismus“. Je důležité ovšem říci, že džihád jako pojem se objevil až v 19. století, ale jeho koncept je známý již od dob proroka Muhammada. Pojetí slova džihád, tak jak jej známe dnes, se začalo objevovat již v době, kdy Muhammad začal sdružovat arabské kmeny v Medíně, aby mohl započnout boj proti Kurajšovcům a svému rodnému

⁷⁰ MAREŠ, Miroslav. Islamismus jako bezpečnostní hrozba pro Českou republiku. *Vojenské rozhledy* [online]. 2010, 19(4): 118–128 [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: <https://www.vojenske.rozhledy.cz/kategorie-clanku/bezpecnostni-prostredi/islamismus-jako-bezpecnostni-hrozba-pro-ceskou-republiku>

⁷¹ Korán v češtině: Súra '9. Pokání'. *Korán o islámu* [online]. 2022 [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: <https://www.koranoislam.cz/sura/9/>

městu Mekce. Důležitou událostí byla v roce 624 n. l. bitva u osady Badr, kde Muhammad zvítězil, a pojetí džihádu se změnilo. Britský historik Paul Davis ve své knize mluví o bitvě jako: „*Mohamedovo vítězství stvrdilo jeho autoritu coby vůdce islámu; zapůsobil tak na místní kmeny, že se k němu připojily, expanze islámu tak začala.*“⁷²

V této kapitole začneme až ve 13. století a dostaneme se přes 20. století do současnosti. Jsou zde popisovány a vysvětleny významné osobnosti, hnutí i školy, které značně ovlivnily vznik současného islámského extremismu, a které mají nezpochybnitelný podíl na rozšíření tohoto obrovského fenoménu.

Opora v Koránu: „*Zabíjejte je všude, kde je dostihnete, a vyžeňte je z míst, odkud oni vás vyhnali, vždyť svádění od víry je horší než zabití. Avšak nebojujte s nimi poblíže Mešity posvátné, dokud oni s vámi zde nezačnou bojovat. Jestliže však vás tam napadnou, zabte je – taková je odměna nevěřících!*“ (2:191)⁷³

2.1.1 Ibn Tajmíja

Ibn Tajmíja (1263–1328) byl arabský myslitel⁷⁴ a představitel sunnitského proudu islámu, který je dodnes považován za hlavního ideologa salafismu. Byl velkým příznivcem *tauhídu* (jedinost Boha), a také se pokusil o svou vlastní originální interpretaci islámu.⁷⁵ V posledních dvou stoletích jeho učení velmi ovlivnilo moderní islám⁷⁶, a při prosazování své ideologie vycházel a řídil se především modelem Ibn Hanbala a jeho Hanbalovské školy.⁷⁷

⁷² Den, kdy se zrodil džihád. Před 1390 lety dobyl Mohamed Mekku. ČT24 [online]. Praha: Česká televize, 2020 [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/veda/3026516-den-kdy-se-zrodil-dzihad-pred-1390-lety-dobyl-mohamed-mekku>

⁷³ Korán v češtině: Súra '2. Kráva'. *Korán o islámu* [online]. 2022 [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: <https://www.koranoislam.cz/sura/2/page/10/>

⁷⁴ MENDEL, Miloš. *S puškou a Koránem: Pojmy a argumenty soudobého islámského fundamentalismu*. Praha: Orientální ústav Akademie věd České republiky, 2008. ISBN 80-85425-63-5, s. 154.

⁷⁵ Tamtéž, s. 154.

⁷⁶ Ibn Taymiyyah. In: *Encyclopedia Britannica* [online]. 2022 [cit. 2022-01-26]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Ibn-Taymiyyah>

⁷⁷ MENDEL, Miloš. *S puškou a Koránem: Pojmy a argumenty soudobého islámského fundamentalismu*. Praha: Orientální ústav Akademie věd České republiky, 2008. ISBN 80-85425-63-5, s. 154.

Hanbalovská škola je nejmenší, nejpřísnější a nejméně oblíbenou školou ze všech čtyř základních právních škol. Džihád považovala za šestý pilíř víry a vyzývala k ozbrojenému boji proti všem nevěřícím.⁷⁸

Sunnité rozlišují čtyři základní právní školy (*mazhaby*), které jsou pojmenovány podle svých zakladatelů: Hanífovská, Šáfíjovská, Malikovská a Hanbalovská škola. Tyto čtyři školy vykládaly záležitosti o právu šaría a islámských zákonech, kterými se řídí muslimové. Každá škola měla svůj vlastní pohled na džihád, včetně toho, kdy se může vyhlásit, kdo má oprávnění jej vyhlášovat, a jak se muslimové zapojí do boje. V roce 900 n. l. došlo v sunnitské komunitě k dosažení konsensu. Tento proces začal být známý pod pojmem *taqlid* (konsensus komunity) a znamenal, že každý problém týkající se práva bude řešen vyučenými a spravedlivými muži, kteří jsou součástí některé ze čtyř právních škol.⁷⁹

Ibn Tajmíja nebyl zastánce *taqlidu*, a proto prosazoval tzv. *idžtihád* (vlastní interpretační myšlení, samostatný úsudek) a usiloval o jeho obnovu. Snažil se také o návrat k původní Prorokově víře a pramenům islámu.⁸⁰ Stavěl se proti řecké logice, mystikům, sektářství a kultu světců. Velmi kritizoval lidový islám a jeho projevy, a dokonce odsuzoval pouť k Prorokovu hrobu v Medině. Začal nově definovat zákony islámu a vyznamenal se svoji doslovnou interpretací Koránu a svým postojem proti inovacím. Zároveň zdůrazňoval, že je potřeba vrátit se k původní koncepci obce věřících.⁸¹

Ibn Tajmíja neuznával Prorokovo pojetí džihádu, a proto jej nově definoval jako: „*neutichající boj proti všem, kdo stáli v cestě islámu a jeho osudu.*“ Prohlásil, že džihád představuje lásku a oddanost Bohu, a je to nejlepší čin, který

⁷⁸ MENDEL, Miloš. *Džihád: Islámské koncepce šíření víry*. Brno: Atlantis, 1997. ISBN 80-7108-151-5, s. 24.

⁷⁹ ALLEN, Charles. *God's terrorists: the Wahhabi Cult and the hidden roots of modern Jihad* [online]. United Kingdom: Da Capo Press, 2007 [cit. 2022-02-04]. ISBN 978-0-306-81570-6. Dostupné z: <https://3lib.net/book/5709953/5d5258>, s. 44.

⁸⁰ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. 6., vyd. Praha: Vyšehrad, 2015. ISBN 978-80-7429-598-0, s. 75–76.

⁸¹ MENDEL, Miloš. *S puškou a Koránem: Pojmy a argumenty soudobého islámského fundamentalismu*. Praha: Orientální ústav Akademie věd České republiky, 2008. ISBN 80-85425-63-5, s. 154.

může člověk vykonat.⁸² Džihád, je podle něj povinností každého muslima, a ten, kdo se pokusí vyhnout se na jeho účasti, bude ihned zabit. Považoval za nutné, aby každý muslim bojoval, dokud se všichni nestanou muslimy anebo budou mrtví.⁸³

Ibn Tajmíjā byl za vyznávání a prosazování svých názorů a netolerantní ideologie několikrát odsouzen, a také se potýkal s náboženskými autoritami. Jeho ideologie přesto přitahovala mnohé příznivce a jeho dalším následovníkem byl Muhammad Ibn Abd al-Wahháb a jeho hnutí wahhábismus.⁸⁴

2.1.2 Muhammad Ibn Abd al-Wahháb

Muhammad Ibn Abd al-Wahháb (1703–1792) se narodil v roce 1703 v pouštní zemi Najd ve vnitrozemí Arabského poloostrova, v centrální části dnešní Saudské Arábie.⁸⁵ Stal se následovníkem Ibn Tajmíji, kterým se nechal velmi inspirovat a čerpal nápady z jeho knih. Jeho vzorem byl také jeho otec, který byl soudce a stejně jako Ibn Tajmíja, následoval učení Hanbalovské právní školy. V důsledku svých studií v Medině se stal sunnitským obrozencem své doby, přičemž radikální učení, které realizoval svým vlastním způsobem, se naučil právě při studiích. Po studiích se vrátil zpátky do svého rodného místa Najd, aby vysvětlil novou víru, která měla představovat navrácení islámu do podoby, v jaké byla za dob proroka Muhammada a prvních *chalífů* (chalífa představuje nejvyšší náboženskou autoritu).⁸⁶

Muhammad Ibn Abd al-Wahháb ve 40. letech 18. století ve střední Arábii založil teologické reformní hnutí wahhábismus.⁸⁷ Hnutí mělo za hlavní cíl povolát

⁸² ALLEN, Charles. *God's terrorists: the Wahhabi Cult and the hidden roots of modern Jihad* [online]. United Kingdom: Da Capo Press, 2007 [cit. 2022-02-04]. ISBN 978-0-306-81570-6. Dostupné z: <https://3lib.net/book/5709953/5d5258>, s. 45–46.

⁸³ MOYLES, Michael W. *Islamic jihad: Sectarian factors in combating terrorism* [online]. Alabama: Air university, 2015 [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: <https://www.hsdl.org/?view&did=811623>

⁸⁴ ALLEN, Charles. *God's terrorists: the Wahhabi Cult and the hidden roots of modern Jihad* [online]. United Kingdom: Da Capo Press, 2007 [cit. 2022-02-04]. ISBN 978-0-306-81570-6. Dostupné z: <https://3lib.net/book/5709953/5d5258>, s. 47.

⁸⁵ Tamtéž, s. 42.

⁸⁶ Tamtéž, s. 48–49.

⁸⁷ MENDEL, Miloš. *S puškou a Koránem: Pojmy a argumenty soudobého islámského fundamentalismu*. Praha: Orientální ústav Akademie věd České republiky, 2008. ISBN 80-85425-63-5, s. 205.

lidi k obnově (*daawa*) skutečného významu slova *tauhíd* (jednota Boha, monoteismus). Snažilo se odstranit původní a tradiční disciplíny a praktiky, které se vyvinuly v islámské historii, a které jsou vnímány jako *širk* (polyteismus neboli mnohobožství), *kufr* (ateismus, bezvěrectví), *ridda* (odpadlictví) a *bida* (inovace a novota).⁸⁸ Wahhábitům je například zakázáno poslouchat určitý druh hudby, modlit se při návštěvě hrobek, kreslit lidské a jiné živé bytosti, následovat islámské právní školy a mystiku, a dokonce také zmiňovat proroka Muhammada v modlitbě. Tyto praktiky mají wahhábité zakázány, ačkoliv jiní muslimové je mohou vykonávat.⁸⁹

Nejdříve měla tato ideologie název *ad Dawa lil Tawhid* (Výzva k jednotě), jejichž příznivci se nazývali unitáři. Během chvíle se název změnil na již známý wahhábismus, který se rychle rozšířil do islámského světa a vyznačoval synonymum pro náboženskou nesnášenlivost.⁹⁰

Wahhábismus považuje Korán a Sunnu za základní náboženské texty, jak je chápou také *al-salaf al-salih* (ctihodní předkové), kteří jsou vzorem pro příznivce wahhábismu. Wahhábité považují pouze sami sebe za nositele čistého islámu, a sunnity, kteří se vzdálili od *al-salaf al-salih* považují za někoho, kdo žije ve stavu *džáhilije* (období nevědomosti, předislámská doba pohanství).⁹¹

⁸⁸ MOUSSALLI, Ahmad. *Wahhabism, Salafism and Islamism: Who Is The Enemy?* [online]. Beirut: A Conflicts Forum Monograph, 2009 [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/275986634_Identifying_Islamist_Parties_Using_Gunther_and_Diamond's_Typology/fulltext/55ee2e3508ae0af8ee19f421/Identifying-Islamist-Parties-Using-Gunther-and-Diamonds-Typology.pdf

⁸⁹ MOUSSALLI, Ahmad. *Wahhabism, Salafism and Islamism: Who Is The Enemy?* [online]. Beirut: A Conflicts Forum Monograph, 2009 [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/275986634_Identifying_Islamist_Parties_Using_Gunther_and_Diamond's_Typology/fulltext/55ee2e3508ae0af8ee19f421/Identifying-Islamist-Parties-Using-Gunther-and-Diamonds-Typology.pdf

MENDEL, Miloš. *S puškou a Koránem: Pojmy a argumenty soudobého islámského fundamentalismu*. Praha: Orientální ústav Akademie věd České republiky, 2008. ISBN 80-85425-63-5, s. 205.

⁹⁰ ALLEN, Charles. *God's terrorists: the Wahhabi Cult and the hidden roots of modern Jihad* [online]. United Kingdom: Da Capo Press, 2007 [cit. 2022-02-04]. ISBN 978-0-306-81570-6. Dostupné z: <https://3lib.net/book/5709953/5d5258>, s. 50.

⁹¹ MOUSSALLI, Ahmad. *Wahhabism, Salafism and Islamism: Who Is The Enemy?* [online]. Beirut: A Conflicts Forum Monograph, 2009 [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/275986634_Identifying_Islamist_Parties_Using_Gunther_and_Diamond's_Typology/fulltext/55ee2e3508ae0af8ee19f421/Identifying-Islamist-Parties-Using-Gunther-and-Diamonds-Typology.pdf

Zásady a principy wahhábismu byly poprvé uvedeny v knihách *Kitáb al-tawhíd* (Kniha jednoty) a *Kitáb al-džihád* (Kniha boje). Tyto knihy napsal Muhammad Bin Abd al-Wahháb a staly se dalšími významnými texty tohoto hnutí. V Knize jednoty popisuje principy wahhábismu, co je povoleno, a co zakázáno a prohlašuje, že existuje pouze jediný výklad Koránu a Hadíthů, a to ten jeho. Považuje islám za absolutní monoteismus a odmítá všechny inovace a novoty. Velmi kritizuje modlářství a polyteismus.⁹²

Al-Wahháb, stejně jako Ibn Tajmíja, odmítal Prorokovo pojetí džihádu. V Knize boje popisuje, že účelem džihádu je obrana islámu a islámské komunity a vnímá džihád jako kolektivní povinnost. Obrana islámu má podle něj jedinou formu, a tou je násilí proti všem, kdo stojí v cestě islámu. Jedinci, kteří se přidali a následovali učení al – Wahhába, byli uznávaní válečníci a patřili do „Boží armády“, a ti kteří se nepřidali, byli bez slitování zabiti. Povinností válečníků bylo, uskutečnit džihád, na příkaz *imáma* (považován za nejvyšší autoritu v muslimské obci), alespoň jednou za rok a za stanovených podmínek.⁹³

Al-Wahháb své stoupence získával hlavně z řad kmene beduínů,⁹⁴ které později ovlivnil a donutil k úplnému ničení a zabíjení v přesvědčení, že jednají jako džihádisté.⁹⁵ Příznivci této ideologie při svých výjezdech vyloupili hrobku syna Alího, Husajna v Karbalá, pronásledovali stoupence mystických řádů, ničili hrobky svatých a posvátné stromy apod.⁹⁶

⁹² ALLEN, Charles. *God's terrorists: the Wahhabi Cult and the hidden roots of modern Jihad* [online]. United Kingdom: Da Capo Press, 2007 [cit. 2022-02-04]. ISBN 978-0-306-81570-6. Dostupné z: <https://3lib.net/book/5709953/5d5258>, s. 50.

⁹³ Tamtéž, s. 50, 57–58.

⁹⁴ MENDEL, Miloš. *S puškou a Koránem: Pojmy a argumenty soudobého islámského fundamentalismu*. Praha: Orientální ústav Akademie věd České republiky, 2008. ISBN 80-85425-63-5, s. 205.

⁹⁵ ALLEN, Charles. *God's terrorists: the Wahhabi Cult and the hidden roots of modern Jihad* [online]. United Kingdom: Da Capo Press, 2007 [cit. 2022-02-04]. ISBN 978-0-306-81570-6. Dostupné z: <https://3lib.net/book/5709953/5d5258>, s. 55.

⁹⁶ MENDEL, Miloš. *S puškou a Koránem: Pojmy a argumenty soudobého islámského fundamentalismu*. Praha: Orientální ústav Akademie věd České republiky, 2008. ISBN 80-85425-63-5, s. 205.

Al-Wahháb, přesvědčoval lidi k tomu, aby bojovali proti polyteismu a drželi se doslovného a přísného výkladu monoteismu.⁹⁷ Wahhábismus považoval za své největší nepřátelé šíity a příznivce súfismu, kteří se zabývají duchovní a spirituální cestou islámu. Wahhábité, stejně jako později salafisté, odsuzují súfismus, protože svým stoupencům dovoluje praktiky, které tyto hnutí označují za neislámské.⁹⁸

Proto stát se opravdovým muslimem a dovést islám k vzestupu, uznával pouze jediný postup. Nejprve musela být složena přísaha věrnosti svému vůdci, následovat jeho učení a připojit se k němu v ozbrojeném džihádu proti všem nevěřícím a odpadlíkům. Na oplátku byla jedinci slíbena Boží ochrana, láska a společnost dalších příznivců.⁹⁹

V 18. století uzavřel al-Wahháb spojení v Nadždu s Muhammadem Ibn Saúdem, který se stal vůdcem ve vojensko-politických věcech hnutí.¹⁰⁰ Al-Wahháb poté provdal svoji dceru synovi Muhammada Ibn Saúda, a tím započala saúdsko-wahhábovská dynastie a vznikli budoucí vládcí Saúdské Arábie. V roce 1773 se al-Wahháb vzdal svého postavení *imáma*, které vykonával po dlouhou dobu a vlády se ujal jeho zeť Abd al-Azíz ibn Saúd, který vedl wahhábismus následující dvě desetiletí.

Po smrti al – Wahhába v roce 1792 přišla na řadu dynastie wahhábistických učitelů, která nese název *Aal as Sheikh* neboli Rodina šejků.

⁹⁷ MOUSSALLI, Ahmad. *Wahhabism, Salafism and Islamism: Who Is The Enemy?* [online]. Beirut: A Conflicts Forum Monograph, 2009 [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/275986634_Identifying_Islamist_Parties_Using_Gunther_and_Diamond's_Typology/fulltext/55ee2e3508ae0af8ee19f421/Identifying-Islamist-Parties-Using-Gunther-and-Diamonds-Typology.pdf

⁹⁸ ALLEN, Charles. *God's terrorists: the Wahhabi Cult and the hidden roots of modern Jihad* [online]. United Kingdom: Da Capo Press, 2007 [cit. 2022-02-04]. ISBN 978-0-306-81570-6. Dostupné z: <https://3lib.net/book/5709953/5d5258>, s. 56.

⁹⁹ Tamtéž, s. 51.

¹⁰⁰ MENDEL, Miloš. *S puškou a Koránem: Pojmy a argumenty soudobého islámského fundamentalismu*. Praha: Orientální ústav Akademie věd České republiky, 2008. ISBN 80-85425-63-5, s. 205.

Spojitosť těchto dvou dynastií pomáhala uchovávat vazby mezi Ibn Saúdy a *Aal as-Sheikh*, které trvají dodnes.¹⁰¹

Tato ideologie později sjednotila celou střední Arábii a v roce 1926 byla založena Saúdská Arábie.¹⁰² Wahhábismus, jako ideologie saúdského režimu, přetrvává až dodnes. Korán je stále brán jako ústava a v praxi se uplatňuje islámské právo šaría, včetně ukamenování za cizoložství, popravy vrahů, utnutí rukou za přílišnou krádež, dokonce také věznění osob za kouření na veřejnosti v měsíci ramadánu.¹⁰³ Na ideologii wahhábismu navazují i další osobnosti a skupiny. Můžeme zmínit například státní ideologii Saúdské Arábie, také Muhammada Rašíd Ridá a další džihádistické skupiny.¹⁰⁴

Wahhábismus se velmi podobá salafismu, jak již bylo zmíněno v kapitole o salafismu. Wahhábismus se vnímá jako salafistické hnutí a v podstatě lze říci, že všichni wahhábité se považují za salafisty, ale salafisté naopak na sebe, jako na wahhábity nepohlíží.¹⁰⁵

2.1.3 Deobandská škola a hnutí Deobandi

Madrasa (islámská náboženská škola vyššího typu) byla založena v květnu roku 1866 v indickém městě Deoband, asi 120 kilometrů severně od města Dillí. Za hlavní zakladatelé jsou uváděni dva *mulláhové* (učenci, vykladači islámu) Muhammad Qasim Nanautavi (1832–1880) a Rashid Ahmad Gangohi (1826–1905), kteří jsou považováni za dva ze čtyř džihádistů, kteří v roce 1857 opustili město Dillí, aby založili svoje vlastní učení. Muhammad Qasim Nanautavi se považoval za hlavního vojenského vůdce hnutí a usiloval

¹⁰¹ ALLEN, Charles. *God's terrorists: the Wahhabi Cult and the hidden roots of modern Jihad* [online]. United Kingdom: Da Capo Press, 2007 [cit. 2022-02-04]. ISBN 978-0-306-81570-6. Dostupné z: <https://3lib.net/book/5709953/5d5258>, s. 52–62.

¹⁰² MENDEL, Miloš. *S puškou a Koránem: Pojmy a argumenty soudobého islámského fundamentalismu*. Praha: Orientální ústav Akademie věd České republiky, 2008. ISBN 80-85425-63-5, s. 205.

¹⁰³ Tamtéž, s. 206.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 155.

¹⁰⁵ MOUSSALLI, Ahmad. *Wahhabism, Salafism and Islamism: Who Is The Enemy?* [online]. Beirut: A Conflicts Forum Monograph, 2009 [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/275986634_Identifying_Islamist_Parties_Using_Gunther_and_Diamond's_Typology/fulltext/55ee2e3508ae0af8ee19f421/Identifying-Islamist-Parties-Using-Gunther-and-Diamonds-Typology.pdf

o zachování islámu před útlakem ze strany Britů, kteří chtěli vyhladit islámskou civilizaci, jejich kulturu, umění i vědu. Škola později v roce 1879 dostala název *Dár al-ulúm* (Dům islámského učení), což vedlo k tomu, aby se stala známou po celém islámském světě. Deobandská škola byla natolik úspěšná, že po chvíli vzniklo i celé hnutí Deobandi, které se stalo velmi významným hnutím v Indii a rychle se rozšířilo po střední a jižní Asii.¹⁰⁶ Škola se také stala velmi oblíbenou na obou stranách Durandovy linie, která odděluje Afghánistán a Pákistán.¹⁰⁷

Z počátku své působnosti školu tvořila malá mešita a nádvoří, a dokonce zde vyučoval pouze jeden učitel a v lavici seděl jeden student. Později se to však změnilo, škola se rozrostla a dnes má na celém islámském světě velmi mnoho absolventů. Škola byla provozována pouze z náboženských darů, protože odmítala přijmout finanční příspěvky od vlády a bohatých jedinců. Byla přístupná všem vrstvám obyvatelstva a snažila se záměrně přilákat hlavně studenty z nevzdělaných řad. Studenti byli přijímáni již ve věku pěti let a často zůstávali až do své dospělosti, a proto někteří školu považovali za svůj domov a svého učitele brali jako náhradního rodiče. Ve škole musela být dodržována přísná pravidla a disciplína, studenti žili jednoduchým a šetrným životem. Své studia začínali učením se Koránu nazpaměť v arabštině, ale vše ostatní bylo vyučováno v urdštině, protože anglický jazyk byl zakázán. Škola prosazovala nekompromisní fundamentalismus, podobně omezující jako je wahhábismus. Odsuzovalo se krášlení hrobek, uctívání svatých a samozřejmě také hudba a tanec. Hnutí má velmi blízko k ideologii wahhábismu, ale přesto se považovalo spíše za příznivce Hanafíjské právní školy.¹⁰⁸

Militantní džihád byl ústředním pilířem víry, ale v rámci hnutí Deobandi se spíše jednalo o obranný nástroj. Džihád tohoto hnutí usiloval o jednotu Boha,

¹⁰⁶ ALLEN, Charles. *God's terrorists: the Wahhabi Cult and the hidden roots of modern Jihad* [online]. United Kingdom: Da Capo Press, 2007 [cit. 2022-02-04]. ISBN 978-0-306-81570-6. Dostupné z: <https://3lib.net/book/5709953/5d5258>, s. 206–210.

¹⁰⁷ PURI, Luv. The Past and Future of Deobandi Islam. *CTC Sentinel* [online]. 2009, 2(11): 19–22 [cit. 2022-02-10]. ISSN 2334-3745. Dostupné z: <https://ctc.usma.edu/the-past-and-future-of-deobandi-islam/>

¹⁰⁸ ALLEN, Charles. *God's terrorists: the Wahhabi Cult and the hidden roots of modern Jihad* [online]. United Kingdom: Da Capo Press, 2007 [cit. 2022-02-04]. ISBN 978-0-306-81570-6. Dostupné z: <https://3lib.net/book/5709953/5d5258>, s. 206–209.

neměnnost práva šaría a o autoritu *ulamá* (znalec islámu a islámského práva). Byl zaměřen hlavně na podporu islámu a jeho obranu.¹⁰⁹

V roce 1967 bylo po celém světě skoro devět tisíc deobandských škol a dodnes v *madrasech* studují Indové, Afghánci i Pákistánci. Ovšem od 90. let 20. století se zahraniční zastoupení studentů snížilo na minimum, z důvodu obav z radikalizace indických muslimů ze strany zahraničních studentů. Na školách deobandského typu, jež některé byly ovlivněny i wahhábismem, studovali také někteří příznivci nynějších teroristických organizací. Například je známo, že vůdci afghánského i pákistánského hnutí Tálibán studovali na těchto školách a prošli tímto učením.¹¹⁰

Zajímavostí je, že příznivci hnutí jsou rozdělení na dvě skupiny. Jedna skupina prosazuje nenásilné praktiky a druhá naopak prosazuje militantní *džihád*. Někteří učenci deobandské školy zaujali velmi přísný postoj vůči pojetí terorismu a zahájili boj proti náboženskému extremismu v 21. století. V roce 2008 byla uskutečněna konference, na které byla vyhlášena *fatwa* (náboženský edikt) za účelem potlačení extremistických islámských skupin praktikující terorismus a odsouzení všech teroristických činů ve jménu islámu. V tomto prohlášení bylo uvedeno, že „*islám vede své příznivce k rovnoprávnosti, milosrdenství, toleranci a spravedlivosti. Odsuzuje všechny druhy útlaku, násilí a terorismu.*“¹¹¹

2.1.4 Muslimské bratrstvo a Sajjid Qutb

Muslimské bratrstvo založil v Egyptě v roce 1928 Hasan al-Banná (1906–1949) jako reformní, sociální a náboženské hnutí. Hasan al-Banná je považován za otce moderního politického islamismu a islám všeobecně vnímal jako všestranný systém, který reguluje každou část muslimského života. Korán a Hadíthy považoval stejně jako jeho předchůdci za základ islámu.

¹⁰⁹ ALLEN, Charles. *God's terrorists: the Wahhabi Cult and the hidden roots of modern Jihad* [online]. United Kingdom: Da Capo Press, 2007 [cit. 2022-02-04]. ISBN 978-0-306-81570-6. Dostupné z: <https://3lib.net/book/5709953/5d5258>, s. 208.

¹¹⁰ PURI, Luv. The Past and Future of Deobandi Islam. *CTC Sentinel* [online]. 2009, 2(11): 19–22 [cit. 2022-02-10]. ISSN 2334-3745. Dostupné z: <https://ctc.usma.edu/the-past-and-future-of-deobandi-islam/>

¹¹¹ Tamtéž.

Byl přesvědčený o tom, že problémy, kterým islám čelil, jsou výsledkem selhání muslimské společnosti v následování správné cesty a je nutné proti tomu bojovat. Tento boj představoval samozřejmě džihád, který měl být ovšem vedený umírněnou reformní cestou, spravedlností, vzděláním a sociální činností.¹¹²

Muslimské bratrstvo zakládalo školy pro chudé studenty a budovalo nemocnice a lékařské kliniky. Během dvaceti let, pod vedením Hasana al-Banná mělo v Egyptě miliony členů a začalo se rozrůstat i do zahraničí. V roce 1948 se v hnutí začaly objevovat prvky násilí, protože určité skupiny aktivistů se zúčastnily boje v izraelsko-palestinské válce. Přestože Egyptská vláda chtěla již několikrát hnutí využít k boji proti radikální levici, musela jej uprostřed nepokojů rozpustit. Hasan al-Banná byl v roce 1949 zavražděn egyptskou tajnou policií, a po jeho smrti převzal roli vůdce hnutí radikální Sajjid Qutb.¹¹³

Sajjid Qutb (1906–1966) je považován za třetího velkého ideologa sunnitského islamismu a také je inspirací pro současné muslimské radikály. K Muslimskému bratrstvu se připojil v roce 1953 a během několika let se stal vůdcem hnutí. Pro Qutba představoval Korán základní nástroj víry, usiloval o jeho postavení a snažil se vyvolat revoluci v muslimském vědomí pro obnovení správného islámského způsobu života.¹¹⁴ Qutb před vstupem do Muslimského bratrstva navštívil Ameriku a po třech letech se vrátil velmi znechucen. Západ a jeho hodnoty ostře kritizoval a tvrdil, že západní společnost je zkažená, ignorantská, povrchní a materialistická.¹¹⁵

Přestože jeho předchůdce věřil v mírumilovný džihád, Sajjid Qutb prosazoval radikálnější způsob.¹¹⁶ Qutb vyzýval své příznivce k džihádu, svržení nevěřících režimů a k nastolení skutečného islámského řádu. Říká: „*muslimové, před námi je hořký, obětí plný a trvalý džihád proti vlastním odpadlíkům*

¹¹² BURKE, Jason. *Al-Qaeda: The True Story of Radical Islam*. London, England: Penguin Books, 2004. ISBN 0-141-01912-3, s. 47–49.

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ BHATIA, Umej. *Autobiography, politics and ideology in Sayyid Qutb's reading of the Qur'an* [online]. Singapore: Institute of Defence and Strategic Studies Singapore, 2005 [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: <https://www.rsis.edu.sg/wp-content/uploads/rsis-pubs/WP86.pdf>

¹¹⁵ BURKE, Jason. *Al-Qaeda: The True Story of Radical Islam*. London, England: Penguin Books, 2004. ISBN 0-141-01912-3, s. 53.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 52.

za znovunastolení přirozeného řádu, v němž si Bůh přeje lidskou společnost spatřit“.¹¹⁷ Pomocí džihádu se snažil ukončit období *džáhilije*, které považoval za prvořadý cíl před bojem proti nepřátelům jiné víry. Snažil se také obnovit vládu islámu v celé *ummě* (obec věřících) a dovést muslimy zpět na správnou cestu.¹¹⁸

Ideologie Sajjid Qutba se začala velmi rychle šířit a z Muslimského bratrstva se později začaly odtrhávat různé radikální a teroristické skupiny, které se inspirovaly jeho ideologií a chtěli uskutečnit jeho vizi.¹¹⁹ Muslimským bratrstvem a Sajjid Qutbem se inspirovalo poměrně hodně islámských extremistických skupin, z čehož některé skupiny se zaměřují na svrnutí zavedené vlády a pokoušejí se ji nahradit islámskými státy.¹²⁰ Zajímavostí také je, že vůdce teroristické organizace Al-Qáida, Usáma bin Ládín, byl vyučován členy Muslimského bratrstva, a mimo jiné i samotným bratrem Sajjida Qutba, Muhammadem Qutbem.¹²¹

2.2 Příčiny nárůstu islámského extremismu

Islámský extremismus se začal nejvíce formovat během 20. století, kdy se také postupně dostával do podvědomí společnosti. Rapidní vzestup radikálních islámistů, kteří se dopouštěli masového násilí, nastal již v období po druhé světové válce¹²², přestože k největšímu rozkvětu došlo v 70. a 80. letech 20. století. Samotných příčin nárůstu extremismu na Blízkém východě v 70. a 80. letech 20. století je několik a předchází tomu velmi mnoho podnětů

¹¹⁷ MENDEL, Miloš. *Džihád: Islámské koncepce šíření víry*. Brno: Atlantis, 1997. ISBN 80-7108-151-5, s. 188.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 189–191.

¹¹⁹ BHATIA, Umej. *Autobiography, politics and ideology in Sayyid Qutb's reading of the Qur'an* [online]. Singapore: Institute of Defence and Strategic Studies Singapore, 2005 [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: <https://www.rsis.edu.sg/wp-content/uploads/rsis-pubs/WP86.pdf>

¹²⁰ MORENO, Juan Carlos Antunez. *Salafism: From a Religious Movement to a Political Force* [online]. Granada: Revista de Estudios en Seguridad Internacional, 2017, 11–41 [cit. 2022-02-04]. ISSN 2444-6157. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/317289128_Salafism_From_a_Religious_Movement_to_a_Political_Force

¹²¹ ALLEN, Charles. *God's terrorists: the Wahhabi Cult and the hidden roots of modern Jihad* [online]. United Kingdom: Da Capo Press, 2007 [cit. 2022-02-04]. ISBN 978-0-306-81570-6. Dostupné z: <https://3lib.net/book/5709953/5d5258>, s. 280.

¹²² MIDLARSKY, Manus. *Origins of Political Extremism: Mass Violence in the Twentieth Century and Beyond* [online]. New York: Cambridge University Press, 2011 [cit. 2022-03-01]. ISBN 978-0-521-70071-9. Dostupné z: <https://3lib.net/book/1250455/86c1fd>, s. 161.

a aspektů. K nejvýraznějším příčinám můžeme zařadit například zklamání společnosti ze sekularismu, geopolitickou situaci a období kolonialismu, a samozřejmě také ekonomickou krizi v západních zemích. Velký podíl měl také vliv Západu a jeho pozůstatek koloniálních elementů v islámské společnosti, a s tím spojený morální, ekonomický a společenský úpadek. Na základě toho se vyprofilovala řada extremistických skupin, které lze rozdělit na: čistě náboženské, nacionalistické a sociálně-politické.

Jak již bylo řešeno výše, jedním z možných důvodů nárůstu extremismu na Blízkém východě bylo zklamání společnosti ze sekularismu. Sekularismus se uplatnil především v mnoha západních zemích a Západ se jej také snažil importovat do států Blízkého východu, ale bez úspěchu. „*Sekularismus v západním pojetí je spojen s osvícenstvím, liberalismem a demokracií.*“ Na Blízkém východě je sekularismus spojován s útlakem a je chápán jako západní import, který byl vnucován diktátory. Sekularizace u společnosti na Blízkém východě neuspěla a jako důsledek se začaly formovat radikální islámská hnutí, skupiny a organizace.¹²³

Jedním z dalších velkých aspektů nárůstu extremismu byla také souvislost ekonomické krize s ropou v 70. letech 20. století a Jomkipurské války. V roce 1973 zasáhla západní země ropná krize a nastal tzv. „ropný šok“. Téhož roku, během židovského svátku Jom Kipur napadla koalice Egypta a Sýrie s pomocí dalších arabských zemí Izrael. Jednalo se o Jomkipurskou válku, ve které se ovšem Izraeli podařilo odehnat nepřátelské jednotky ze svého území. Tyto události měly velkou spojitost, protože Spojené státy americké se připojily na stranu Izraele a pomohly mu tento konflikt překonat. Bohužel, jako důsledek americké pomoci, exportéři ropy z arabských zemí prohlásili, že zakážou vývoz ropy do zemí, které se přidaly na stranu Izraele, a to do doby, než Izrael opustí své nově obsazená místa. Vzhledem k situaci byly některé státy donuceny

¹²³ FINGERLAND, Jan. *Západ na Blízkém východě zklamal, jeho model zde nefunguje* [online]. Praha: Echo24.cz, 2015 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/iR4YP/zapad-na-blizkem-vychode-zklamal-jeho-model-zde-nefunguje>

požádat Izrael o odchod z obsazených míst a po zdlouhavých jednáních v rámci Organizace zemí vyvážejících ropu (OPEC) se podařilo zákaz odvolat.¹²⁴

Izrael měl již od svého založení v roce 1948 neshody s Egyptem a společně se zapojili také do různých vojenských konfliktů. Velké napětí vzniklo po Šestidenní válce v roce 1967, kdy Izrael ovládl Sinajský poloostrov, který spadal pod Egypt. K dalšímu napětí došlo také po výše zmiňované Jomkipurské válce v roce 1973. Ovšem v roce 1978 byly podepsány mírové dohody Camp David mezi tehdejším egyptským prezidentem Anwarem Sadátou a předsedou vlády Izraele Menachem Beginem. Jednalo se o sérii dohod, které byly podepsány v Camp Davidu, v letním sídle amerického prezidenta, které je zároveň využíváno pro zahraniční setkávání. O sjednocení obou stran se zasloužil americký prezident Jimmy Carter a jejich tajné jednání trvalo čtrnáct dní, od 5. září do 17. září 1978. Oficiální dohoda byla podepsána 17. září 1978 a stabilizovala sporné vztahy mezi Egyptem a Izraelem. Cílem bylo vytvořit komplexní rámec pro mír na Blízkém východě, který měl tvořit uznání existence Izraele ze strany Arabů a postup pro stažení izraelských vojsk z míst, které obsadily.¹²⁵

První extremistické skupiny se začaly formovat v 70. letech 20. století v Egyptě. Jedna z prvních radikálních extremistických skupin se nazývala Takfír wa al-Hidžra, kterou založil Egyptan Šukrí Mustafa v roce 1971 v Egyptě. Skupina si říkala Společnost muslimů, a stejně jako i mnoho dalších skupin se odštěpila z Muslimského bratrstva. Ideologií skupiny bylo prosazování tzv. *takfíru* (obvinění z bezvěrectví), který její příznivci používali proti ostatním muslimům, a ti byli prohlášeni za nevěřící. Vůdce skupiny Šukrí Mustafa byl popraven egyptskými úřady v roce 1978, poté, co unesl a zabil egyptského vládního ministra Muhammada al-Dhahabiho.¹²⁶

¹²⁴ VOLEK, Stanislav. *Ropná krize v roce 1973* [online]. Peníze.cz, 2002 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/nezamestnanost/15178-ropna-krize-v-roce-1973>

¹²⁵ Camp David Accords. *History* [online]. A&E Television Networks, 2018 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.history.com/topics/middle-east/camp-david-accords>

¹²⁶ RABASA, Angel. *Radical Islam in East Africa: The Growth of Radical Islam* [online]. RAND Corporation, 2009, pp. 39–70 [cit. 2022-03-01]. ISBN 978-0-8330-4679-6. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/10.7249/mg782af.12?seq=21#metadata_info_tab_contents

Další z extremistických organizací, která se vyprofilovala během 70. let 20. století, byla Gamaat Islamíja v Egyptě. Hlavním vůdcem organizace byl slepý šejk Omar Abdel-Rahman, který byl později obviněn z účasti na teroristickém útoku na Světové obchodní centrum v roce 1993.¹²⁷ Organizace vznikla jako studentské hnutí, které postupně přijalo revolučnější salafistický přístup k islámu.¹²⁸ Pokoušela se o svrhnutí egyptské vlády a její nahrazení islámským státem. Je zodpovědná za mnoho násilných činů, včetně masakru v Luxoru v listopadu roku 1997, při kterém bylo zabito 58 zahraničních turistů a čtyři Egypťané.¹²⁹

Významnou organizací byl Egyptský islámský džihád, který vznikl v roce 1979. Hlavní představitelé organizace byli Abd al-Salam Faraj a Ajman az-Zaváhirí, který je v současné době vůdcem teroristické organizace al-Qáida. V 80. letech 20. století se Egyptský islámský džihád spojil s organizací Gamaat Islamíja a společně vytvořili alianci, která v roce 1981 uskutečnila atentát na egyptského prezidenta Anwara Sádáta.¹³⁰ Do atentátu se zapojili také někteří bývalí členové skupiny Takfír wa al-Hidžra a podíleli se na vraždě prezidenta.¹³¹ Alianci dvou extremistických organizací se atentát vydařil, ale svého hlavního cíle nedosáhli. Snažili se nahradit původní režim islámským státem, ale místo toho, skončilo vedení obou organizací uvězněné. Dočasná aliance se poté ve vězení rozpadla a Egyptský islámský džihád se rozdělil do dalších

¹²⁷ CAMPION, Kristy. Blast through the Past: Terrorist Attacks on Art and Antiquities as a Reconquest of the Modern Jihadi Identity. *Perspectives on Terrorism* [online]. 2017, 11(1): 26–39 [cit. 2022-03-01]. ISSN 2334-3745. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/pdf/26297735.pdf?refreqid=excelsior%3A408b6915f78f456588706af92da284fc&ab_segments=&origin=

¹²⁸ DREVON, Jérôme. The emergence of ex-jihadi political parties in post-mubarak Egypt. *The Middle East Journal* [online]. 2015, 69(4): 511–526 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/305426955_The_emergence_of_ex-jihadi_political_parties_in_post-mubarak_Egypt

¹²⁹ CAMPION, Kristy. Blast through the Past: Terrorist Attacks on Art and Antiquities as a Reconquest of the Modern Jihadi Identity. *Perspectives on Terrorism* [online]. 2017, 11(1): 26–39 [cit. 2022-03-01]. ISSN 2334-3745. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/pdf/26297735.pdf?refreqid=excelsior%3A408b6915f78f456588706af92da284fc&ab_segments=&origin=

¹³⁰ DREVON, Jérôme. The emergence of ex-jihadi political parties in post-mubarak Egypt. *The Middle East Journal* [online]. 2015, 69(4): 511–526 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/305426955_The_emergence_of_ex-jihadi_political_parties_in_post-mubarak_Egypt

¹³¹ RABASA, Angel. *Radical Islam in East Africa: The Growth of Radical Islam* [online]. RAND Corporation, 2009, pp. 39–70 [cit. 2022-03-01]. ISBN 978-0-8330-4679-6. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/10.7249/mg782af.12?seq=21#metadata_info_tab_contents

linií.¹³² V roce 1984 se Egyptský islámský džihád připojil k al-Qáidě. Ajman az-Zaváhirí se od 70. let až do konce 90. let, jako jeho vůdce, zaměřoval téměř výhradně na svržení egyptské vlády. Poté se rozhodl odpojit od Egyptského islámského džihádu a připojil se k Usámu bin Ládinovi v nadnárodním džihádu.¹³³ Nyní je vůdcem al-Qáidy, jedné z největších islámských extremistických organizací na světě.

¹³² DREVON, Jérôme. The emergence of ex-jihadi political parties in post-mubarak Egypt. *The Middle East Journal* [online]. 2015, 69(4): 511–526 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/305426955_The_emergence_of_ex-jihadi_political_parties_in_post-mubarak_Egypt

¹³³ Tamtéž.

3 VYBRANÉ ISLÁMSKÉ EXTREMISTICKÉ ORGANIZACE

Islámské extremistické organizace, často také teroristické, představují v současné době z hlediska globální bezpečnosti riziko velkého rozsahu. Jednotlivé organizace mají své vlastní metody, nástroje a prostředky k dosažení svých cílů, přestože jejich hlavní cíl je v podstatě ve většině případů stejný. Teroristické organizace a jejich příznivci usilují o dosažení svých politických a společenských cílů, přičemž nezákonně používají násilí a sílu proti skupinám obyvatel a vládám. Jsou ochotni prosazovat své vlastní náboženství, názory a pravdu na úkor lidských životů a zároveň se pokoušejí hledat nové nástroje a prostředky, protože musejí překonávat stále účinnější systémy a prvky zabezpečení.

Každá aktivní teroristická organizace představuje v dnešní době velké riziko, kterému je potřeba čelit. Všechny státy by se měly více zapojit do společného boje s terorismem a předcházet nárůstu teroristických organizací, jejich propagandě a financování. Mezi nejznámější islámské extremistické a teroristické organizace patří al-Qáida, Islámský stát, Hamás, Hizballáh (pouze jeho vojenské křídlo), Talibán, Fronta an-Nusrá a Boko Haram.

Tato kapitola je zaměřena na vybrané islámské extremistické organizace a popisuje jejich vznik, historii, hlavní představitele a významné útoky, kterých se dopustily. Konkrétně se zaměřím na teroristické organizace al-Qáidu, Islámský stát a Tálibán.

3.1 Hnutí Tálibán

Hnutí Tálibán je extremistické politické i vojenské hnutí v Afghánistánu, které je zapsáno na seznamu teroristických organizací.

Tálibán se poprvé objevil v roce 1994 v severním Pákistánu, jako frakce během afghánské občanské války. Hnutí se skládalo ze studentů islámu (*tálíbů*) a náboženských škol, kteří odsuzovali a trestali činy, které porušovaly normy

a morálku.¹³⁴ K hnutí se také připojili tzv. *mudžahedíni* (bojovníci v džihádu), jež se objevili již v roce 1979 v rámci boje Afghánistánu proti Sovětskému svazu.¹³⁵

Vliv Tálíbánu, se po svém vzniku velmi rychle rozšířil i do Afghánistánu, kde jej lidé zpočátku rádi uvítali. Hnutí dobylo v září 1995 provincii Herát sousedící s Íránem a ihned rok poté afghánské hlavní město Kábul, čímž byl svrhnut režim prezidenta Burhánuddína Rabbáního. V roce 1998 ovládal Tálibán téměř 90 % Afghánistánu a stanovil přísná pravidla a tresty v souladu se svým přísným výkladem práva šaría, kdy se jednalo například o veřejné popravy vrahů a cizoložníků, amputace pro osoby obviněné z krádeže atd. Muži si museli nechat narůst vousy a ženy povinně nosit zakrývající burku. Byla zakázaná hudba, televize či kino, a také se neschvalovalo, aby dívky do věku deseti let chodily do školy. Vůdci a představitelé Tálíbánu obsadili pracovní pozice veřejných institucí, a zároveň se snažili o odstranění neislámských praktik.¹³⁶

V roce 1996 se Tálibán přejmenoval na Islámský emirát Afghánistán, v jehož čele stál Mohammad Omar (1960–2013), který byl zároveň i jeden z prvních spoluzakladatelů Tálíbánu. Sloužil jako první vůdce hnutí a představoval nejvyšší autoritu emirátu.¹³⁷ Emirát se nikdy nerozšířil na území celého Afghánistánu a jediné státy, které jej uznávaly, byla Saúdská Arábie, Pákistán a Spojené arabské emiráty.¹³⁸ Existence Islámského emirátu v Afghánistánu dlouho netrvala a v roce 2001 po americké invazi byla ukončena.

Po teroristických útocích dne 11. září 2001 ukrýval údajně Tálibán Usámu bin Ládina, vůdce teroristické organizace al-Qáida, o které je pojednáváno v kapitole níže. V důsledku „Války proti terorismu“ byl v roce 2001 Tálibán

¹³⁴ VESELÁ, Věra. *Svět očima Tálíbánu* [online]. Praha: Ústav mezinárodních vztahů Praha, 2013 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.iir.cz/svet-ocima-talibanu>

¹³⁵ V Afghánistánu vítězí radikální islám. Tálibán je po dvaceti letech znovu u moci. ČT24 [online]. Praha: Česká televize, 2021 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3355792-v-afghanistanu-vitezi-radikalni-islam-taliban-je-po-dvaceti-letech-znovu-u-moci>

¹³⁶ Who are the Taliban? BBC [online]. London, England: BBC News, 2021 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-south-asia-11451718>

¹³⁷ TIWARY, Smita. *Understanding Taliban and the Peace Process* [online]. New Delhi: Indian Council of World Affairs, 2016 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/303924565_Understanding_Taliban_and_the_Peace_Process

¹³⁸ Who are the Taliban? BBC [online]. London, England: BBC News, 2021 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-south-asia-11451718>

v Afghánistánu svrhnut, ale brzy zahájil svou reorganizaci, která vedla k velkému povstání. Zde můžeme hovořit o tzv. neo-Talibánu, který se transformoval ze starého Talibánu v letech 1994–2001. Přísnost a dřívější zákazy byly zmírněny a Talibán se stal tolerantnějším také vůči jiným záležitostem, například bylo povoleno sledování televize, kino a vzdělávání žen. Důvodem změny v přístupu Talibánu, byla snaha o větší přijatelnost v afghánské společnosti.¹³⁹

Pro Afghánistán představuje Talibán velkou bezpečnostní výzvu, a proto se již dlouho pokoušel o společná mírová jednání, při kterých věděl, že může uspět jedině dialogem nebo vyjednáváním. Toto jednání je komplikovaným procesem, protože se ho účastní také několik dalších stran, které se na něm podílejí nebo jej ovlivňují. V roce 2015, diskutovala afghánská vláda o možném mírovém procesu, ale ten bohužel selhal, protože se odhalila smrt tehdejšího vůdce Mohammada Omara. V roce 2016 uprostřed útoků Talibánu, se Afghánistán znovu pokusil o mírové rozhovory a naléhal na Talibán, aby se připojil k vyjednáváním. Po čtyřech schůzích byla dokončena určitá cesta, která stanovila různé kroky pro přímé mírové jednání mezi oběma stranami. Talibán ovšem účast na společném jednání odmítl a obvinil USA a afghánskou vládu z pokrytectví, protože usilovali o mírový proces a na druhé straně pokračovali v útocích. Afghánistán by pro boj a zvládnutí situace proti Talibánu potřeboval pečlivě promyšlenou strategii, protože očividně pouze snaha o mírový proces nestačí.¹⁴⁰

Po odhalení smrti Mohammada Omara, se do čela Talibánu dostal Akhtar Mansour, který byl zástupcem a pomocníkem Mohammada Omara. Ze začátku, bylo jeho nástupnictví zpochybňováno a nedostalo se mu žádné velké podpory. Určitá podpora mu byla vyjádřena až ze strany Ajmana az-Zaváhirího, současného vůdce teroristické organizace al-Qáida.¹⁴¹

¹³⁹ TIWARY, Smita. *Understanding Taliban and the Peace Process* [online]. New Delhi: Indian Council of World Affairs, 2016 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/303924565_Understanding_Taliban_and_the_Peace_Process

¹⁴⁰ Tamtéž.

¹⁴¹ Tamtéž.

V únoru 2020 byla uzavřena mírová dohoda Tálíbánu a USA v Dauhá. Dohoda zavazovala USA ke stažení svých vojsk a Tálibán měl zabránit útokům proti americkým silám. V důsledku stahování amerických vojsk, získal Tálibán během krátké doby opět velké území a pokračoval v útoku proti afghánské vládě a civilistům.¹⁴² V roce 2021 byl znovu vyhlášen Islámský emirát Afghánistán a hnutí Tálibán se opět ujalo vlády.¹⁴³

Finanční zdroje Tálíbánu je velmi těžké dohledat, ale údajně jsou příjmy hnutí vytvářeny z vnějších i vnitřních zdrojů. Většina vnějších příjmů je tvořena dary od příznivců a sympatizantů hnutí, které jsou přijímány oficiálně jako *Zakát*. Vnitřní příjmy jsou převážně získávány z únosů, obchodování s drogami, zdaněním atd. Hlavním zdrojem příjmu je obchodování s opiem, a přestože se Tálibán nezabývá jeho distribucí ani výrobou, peníze získává z vybírání daně z činnosti. V roce 2014 byl Afghánistán největším producentem opia na světě.¹⁴⁴

V současnosti je otázkou, co se bude dít dále s hnutím Tálibán, a jak se bude vyvíjet jeho snaha bojovat proti demokracii v Afghánistánu. Je těžké říci, zdali se Tálibán bude snažit přebrat kontrolu nad Afghánistánem, nebo hrozí riziko občanské války a omezení lidských práv v zemi.¹⁴⁵

3.2 Teroristická organizace al-Qáida

Al-Qáida je islámská extremistická organizace, která v současnosti patří mezi nejvíce obávané a nebezpečné teroristické organizace na světě. Je považovaná za globální džihádistickou organizaci, která je zodpovědná za řadu teroristických útoků, atentátů a únosů po celém světě, včetně teroristického útoku 11. září 2001 v New Yorku. Al-Qáida je také zapsána na seznamu teroristických organizací.

¹⁴² Who are the Taliban? *BBC* [online]. London, England: BBC News, 2021 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-south-asia-11451718>

¹⁴³ JEMELKA, Petr. *Tálibán vyhlásil Islámský emirát Afghánistán* [online]. Novinky.cz, 2021 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/svet/clanek/taliban-vyhlasil-islamsky-emirat-afghanistan-40369534>

¹⁴⁴ TIWARY, Smita. *Understanding Taliban and the Peace Process* [online]. New Delhi: Indian Council of World Affairs, 2016 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/303924565_Understanding_Taliban_and_the_Peace_Process

¹⁴⁵ VESELÁ, Věra. *Svět očima Tálíbánu* [online]. Praha: Ústav mezinárodních vztahů Praha, 2013 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.iir.cz/svet-ocima-talibanu>

Název al-Qáida se z arabštiny překládá jako „základna“ či „zdroj“. „Al-Qáida je teroristická organizace, která doufá v dosažení trvalého míru prostřednictvím znovunastolení chalífátu jako nejvyššího nadnárodního subjektu.“¹⁴⁶

Al-Qáidu můžeme definovat jako hnutí, propojenou „sít' sítí“ či komplex přidružených společností. Navíc se může zdát, že jde o „*hnutí či sít', která průběžně mění svůj tvar, velikost a obsah*“. Podle uvedené věty lze posoudit, že se al-Qáida během své působnosti neustále vyvíjela a měnil se také její význam.¹⁴⁷ Jason Burke ve své knize „*Al-Qaeda: The True Story of Radical Islam*“ uvádí tři fáze vývoje al-Qáidy, které se objevují během patnácti let od konce války Sovětského svazu v Afghánistánu. V každé jedné fázi se pojednává o určitém významu al-Qáidy, který ukazuje, jak se vyvíjela, a jak byla chápána společností. První fáze trvala přibližně od roku 1989, tedy od vzniku al-Qáidy v Afghánistánu až do roku 1996. Burke tuto fázi chápe jako „předvoj“, jejichž aktivisté bojovali ve válce proti Sovětům a lokálním režimům na Blízkém východě, kde se snažili radikalizovat a mobilizovat velké množství lidí do války. Druhá fáze se datuje mezi roky 1996 až po teroristické útoky v New Yorku 2001. Podle Burkeho se mnozí z předvoje sešli v Afghánistánu, kde byly vhodné podmínky pro budování teroristické infrastruktury a pro rozvíjení teroristických aktivit. Spousta příznivců se připojilo k Usámu bin Ládinovi, který vytvořil z al-Qáidy tzv. „základnu“. Tato fáze skončila po reakci Spojených států amerických na teroristické útoky z 11. září, kdy americký prezident George W. Bush zahájil válku proti terorismu. V roce 2003 probíhala již třetí fáze, ve které začala být al-Qáida chápána spíše jako „zásada“ či „metodologie“.¹⁴⁸

¹⁴⁶ MIDLARSKY, Manus. *Origins of Political Extremism: Mass Violence in the Twentieth Century and Beyond* [online]. New York: Cambridge University Press, 2011 [cit. 2022-03-01]. ISBN 978-0-521-70071-9. Dostupné z: <https://3lib.net/book/1250455/86c1fd>, s. 9.

¹⁴⁷ BAKKER, Edwin a Leen BOER. *The Evolution of Al-Qaedaism: Ideology, Terrorists, and Appeal* [online]. Clingendael Institute, 2007 [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/253317772_The_evolution_of_Al-Qaedaism

¹⁴⁸ BURKE, Jason. *Al-Qaeda: The True Story of Radical Islam*. London, England: Penguin Books, 2004. ISBN 0-141-01912-3, s. 289–290.

Výsledkem války proti terorismu, al-Qáida ztratila své hlavní základy a také mnoho zásadních vůdců.¹⁴⁹

Jak již bylo řečeno výše, al-Qáidu založil islámský terorista Usáma bin Ládín okolo roku 1988–1989. Nejstarší organizace spojována s al-Qáidou se nazývala Maktab al-chidamát (MAK), kterou založil v roce 1984 Abdulláh Azzám společně s Usáma bin Ládínem v Pešáwaru. Organizace sháněla a rozdělovala peníze, odkupovala zbraně a snažila se o rekrutování mudžahedínů po celém světě pro boj se Sovětským svazem. Abdulláh Azzám je považován, dokonce více než Usáma bin Ládín, za muslimského vůdce, který se zasloužil o rozšíření džihádu v Afghánistánu. Džihád v Afghánistánu považoval za šestý pilíř víry a morální povinnost každého muslima. Ovšem výjimkou bylo, že se každý jedinec mohl individuálně rozhodnout, zda se do džihádu připojí či nikoliv.¹⁵⁰ Pomocí finanční podpory bin Ládína se podařilo rozšířit další aktivity organizace, ale na konci 80. let 20. století se jejich názory na budoucí vývoj organizace značně odlišili. V roce 1989 po smrti Abdulláha Azzáma přebral kontrolu nad celou organizací Usáma bin Ládín a Maktab al-chidamát byl zcela pohlcen al-Qáidou.¹⁵¹

Po válce v Afghánistánu na konci 80. letech 20. století se Usáma bin Ládín zaměřil na nové nepřátele islámu. Během několika let al-Qáida mnohokrát změnila svou základnu, a právě jednou z nich byl v roce 1991 Súdán, který se stal základnou pro pracovní záležitosti a přípravu na teroristické aktivity na jiných místech. V důsledku útlaku od súdánské vlády se bin Ládín v roce 1996 vrátil zpět do Afghánistánu, kde se mu podařilo získat podporu Tálibánu a na jejich území zřídil základnu. Al-Qáida začala podporovat další teroristické

¹⁴⁹ BAKKER, Edwin a Leen BOER. *The Evolution of Al-Qaedaism: Ideology, Terrorists, and Appeal* [online]. Clingendael Institute, 2007 [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/253317772_The_evolution_of_Al-Qaedaism

¹⁵⁰ BURKE, Jason. *Al-Qaeda: The True Story of Radical Islam*. London, England: Penguin Books, 2004. ISBN 0-141-01912-3, s. 73.

¹⁵¹ BAKKER, Edwin a Leen BOER. *The Evolution of Al-Qaedaism: Ideology, Terrorists, and Appeal* [online]. Clingendael Institute, 2007 [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/253317772_The_evolution_of_Al-Qaedaism

skupiny a organizace po celém světě a pomáhala s výcvikem jejich členů ve svých táborech.¹⁵²

Usáma bin Ládín je nejdůležitější osobností spojovanou s teroristickou organizací al-Qáida, na kterou si v kontextu islámského extremismu vzpomene snad úplně každý. Narodil se v roce 1957 a pocházel z rodiny, která vlastnila jednu z největších stavebních firem v islámském světě. Studoval v Saúdské Arábii a na univerzitě byl vyučován profesory s vazbami na Muslimské bratrstvo. Jednalo se o výše zmiňovaného Abdulláha Azzáma a Muhammada Qutba, bratra radikálního Sajjida Qutba. Po smrti Usáma bin Ládína se vůdcem al-Qáidy stal Ajman az-Zaváhirí, který ve čtrnácti letech vstoupil do Muslimského bratrstva a následoval učení Sajjida Qutba. Poté se stal jedním z organizátorů mnohem radikálnějšího Egyptského islámského džihádu, který se na konci 90. let 20. století sloučil s al-Qáidou. Po splnění svého trestu ve vězení, odešel do Afghánistánu, kde se účastnil boje proti Sovětům a potkal Abdulláha Azzáma a Usámu bin Ládína. Ajman az-Zaváhirí se připojil k al-Qáidě a sloužil jako duchovní poradce a lékař Usáma bin Ládína. Po bin Ládínově smrti v roce 2011 se stal novým vůdcem hnutí a v současnosti je jím stále.¹⁵³

Po celém světě existuje mnoho organizací, skupin a jednotlivců, pro které al-Qáida představuje určitý příklad a inspiraci. Al-Qáida má také své světově uznávané odnože v Iráku, Maghrebu, Afghánistánu a Saúdské Arábii. Al-Qáida v Iráku, dříve nazývána *Tanzim Qaidat al-Jihad fi Bilad al-Rafidayn* usilovala o svrhnutí irácké prozatímní vlády a stáhnutí amerických a cizích jednotek z jejich území. Později se skupina přejmenovala na oficiální název Islámský stát v Iráku. V Maghrebu se vyskytuje pobočka s názvem Al-Qáida v islámském Maghrebu (AQIM), která působila v Alžírsku od roku 1996 pod názvem Salafist Group for Preaching and Combat (GSPC). Skupina usiluje o svrhnutí alžírské vlády a vytvoření islámského státu v zemi. V roce 2003 slíbila svou věrnost al-Qáidě a v roce 2007 bylo schváleno sloučení GSPC pod jednotný název Al-Qáida v islámském Maghrebu. Nejaktivnější a nejobávanější odnoží je

¹⁵² BAKKER, Edwin a Leen BOER. *The Evolution of Al-Qaedaism: Ideology, Terrorists, and Appeal* [online]. Clingendael Institute, 2007 [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/253317772_The_evolution_of_Al-Qaedaism

¹⁵³ Tamtéž.

Al-Qáida na Arabském poloostrově (AQAP), tedy konkrétně v Jemenu.¹⁵⁴ Představitelem této odnože je jemensko-americký imám Anwar Awlaki, který byl zabit v roce 2011 na příkaz amerického prezidenta Baracka Obamy. Američtí vládní úředníci tvrdili, že Anwar Awlaki byl hlavním organizátorem této odnože al-Qáida.¹⁵⁵

Na al-Qáidu byly napojeny také další významné teroristické organizace a v podstatě pro ně představuje mateřskou organizaci. Těmi organizacemi jsou Boko Haram, Fronta an-Nusrá a Islámský stát.¹⁵⁶

Al-Qáida byla po smrti Usáma bin Ládina mírně zastíněná Islámským státem. Během této doby, měla čas na to, aby se opět dala dohromady v plné síle a budovala strategii, kterou by mohla ochránit zbylé členy organizace. V souladu s tím byli zástupci organizace rozptýleni do Sýrie, Íránu, Libye, Jemenu, Turecka a v Afghánistánu a v Pákistánu zůstalo pár jedinců, převážně nejvyšší velitelé.¹⁵⁷

Důležitým poznatkem, je také financování Al-Qáidy. Al-Qáida během své působnosti získávala mnoho financí různými způsoby. Dříve docházelo k financování al-Qáidy přímo z příspěvků od samotného Usáma bin Ládina. Později musel bin Ládin čerpat finance pomocí tzv. systému *hawala*, který představuje velmi rychlou, levnou a spolehlivou formu financování. Jedná se o systém převodu peněz, který v podstatě funguje mimo bankovní systém. Údaje o převodu se nikde neukládají a není uskutečněn žádný zápis ani záznam. Systémem *hawala* umožňuje rychle převést jakoukoliv částku peněz určitému příjemci. Al-Qáida získávala peníze samozřejmě i jiným způsobem, například

¹⁵⁴ BAKKER, Edwin a Leen BOER. *The Evolution of Al-Qaedaism: Ideology, Terrorists, and Appeal* [online]. Clingendael Institute, 2007 [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/253317772_The_evolution_of_Al-Qaedaism

¹⁵⁵ Islamist cleric Anwar al-Awlaki killed in Yemen. *BBC* [online]. London, England: BBC News, 2011 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-15121879>

¹⁵⁶ BERKA, Jan. *Teroristická hnutí a jejich ideové základy* [online]. Praha: E15.cz, 2017 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: https://www.e15.cz/the-student-times/teroristicka-hnuti-a-jejich-ideove-zaklady-1333091#_ftn11

¹⁵⁷ HOFFMAN, Bruce. *Al-Qaeda's Resurrection* [online]. Council on Foreign Relations, 2018 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.cfr.org/expert-brief/al-qaedas-resurrection>

únosy na výkupné, vydíráním a pomocí charitativních akcí. Finanční prostředky jsou také získávány zločinnou činností, zejména prodejem drog.¹⁵⁸

V současnosti jsou dva názory na aktuální vývoj organizace. První skupina tvrdí, že po smrti Usáma bin Ládina v roce 2011, se vliv al-Qáidy značně snížil. Dle jejich názoru není současný vůdce Ajman az-Zaváhiri účinný vůdce a nemá schopnost ovládat ostatní pobočky. Druzí mají názor, že al-Qáida je jako teroristická organizace stále efektivní a velmi dobře se jí daří, protože má schopnosti získávat nové příznivce.¹⁵⁹

3.2.1 Teroristické útoky 11. září v USA a válka proti terorismu

Al-Qáida, se před samotným největším teroristickým útokem v New Yorku podílela také na dalších teroristických akcích, které velkému útoku předcházely. V roce 1998 nařídil bin Ládin operaci větší, než byla kterákoliv z předchozích operací al-Qáidy. Jednalo se o současné bombardování amerických ambasad v Keni a Tanzanii, načež Spojené státy americké reagovaly odpálením řízených střel na místa, o nichž se domnívali, že byly základnami bin Ládina v Afghánistánu. Mezi lety 1996 až 2005 se uskutečnilo několik bombových útoků v Saúdské Arábii a v roce 2000, pouze tři měsíce před 11. zářím 2001, se útoky al-Qáidy zaměřily na americkou válečnou loď USS Cole v Jemenu v přístavu Aden a zabily sedmnáct námořníků. Jistou předzvěstí byl také útok příznivců al-Qáidy na Světové obchodní centrum již v roce 1993, jejichž cílem byly opět dvě věže „Dvojčata“. Ovšem tento útok se teroristům naštěstí nezdařil.

Nejznámější teroristickou událostí na světě jsou bezpochyby teroristické útoky 11. září 2001 na World Trade Center v New Yorku, které měla na svědomí právě al-Qáida. Dne 11. září 2001, uneslo a ovládlo devatenáct islámských

¹⁵⁸ ŠUPOVÁ, Kateřina. Reflexe strukturálně-politických podmínek v ideologii a praktickém působení islamistických skupin – tzv. Islámský stát a al-Káida. *Bezpečnostní teorie a praxe* [online]. Praha: Univerzita Karlova, 2020 [cit. 2022-03-01]. ISSN 1801-8211. Dostupné z: <https://veda.polac.cz/wp-content/uploads/2020/09/Reflexe-strukturalne-politicky-ch-podminek-v-ideologii-a-praktickem-pusobeni-islamisticky-ch-skupin-%E2%80%93-tzv.-Islamsky-stat-a-al-Kaida.pdf>

¹⁵⁹ HASHIM, Ahmed. *From Al-Qaida Affiliate to the Rise of the Islamic Caliphate: The Evolution of the Islamic State of Iraq and Syria (ISIS)* [online]. S. Rajaratnam School of International Studies, 2014 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/resrep05858?seq=1#metadata_info_tab_contents

extremistů čtyři americká letadla. V 8.35 ráno newyorského času narazilo jedno z letadel ovládané islámskými teroristy do severní věže Světového obchodního centra. O hodinu a půl později narazilo druhé letadlo do jižní věže. Miliony lidí po celém světě sledovali tuto nepopsatelnou událost, která bohužel stále neměla konce. V 9.39 ráno došlo ve Washingtonu ke kolizi dalšího letadla, které nabouralo do západní části Pentagonu. Čtvrté letadlo naštěstí nezasáhlo svůj cíl a skončilo v poli nedaleko Pensylvánie. Díky statečnému cestujícím byly ušetřeny životy dalších lidí, které zásah letadla mohl ohrozit, ale celá posádka bohužel při pádu letadla zemřela. Na konci dne měla tato událost potvrzených 3 000 úmrtí.¹⁶⁰

Po této události se pohled amerických občanů a celého světa na islámský extremismus změnil. Je více než pravděpodobné, že útok byl islámskými extremisty velmi promyšlený a dlouho plánovaný. Jednalo se o určitý proces, který se připravoval více než desítky let. Po těchto teroristických útocích z 11. září 2001 v New Yorku vyhlásil tehdejší americký prezident George W. Bush tzv. „válku proti terorismu“. Válka představovala boj proti terorismu, a především proti teroristické organizaci al-Qáida. Zároveň byl sestaven komplexní plán pro boj s terorismem a pro zastavení teroristů po celém světě. George W. Bush, 20. září 2001 prohlásil: *„Naše válka proti terorismu začíná al-Qáidou, ale tím nekončí. Válka neskončí, dokud nebude nalezena, zastavena a poražena každá teroristická organizace globálního rozsahu.“* V roce 2001 Spojené státy americké započaly Operaci Trvalá svoboda, která byla zahájena 7. října 2001 a trvala až do 28. prosince roku 2014. Americká armáda zaútočila na výcvikové tábory patřící al-Qáidě a Tálibánu v Afghánistánu. Vláda Tálibánu byla v Kábulu ukončena, a tím byla zničena také základna al-Qáidy s výjimkou malé skupiny, která dokázala přežít v oblasti mezi hranicemi Afghánistánu a Pákistánem. V roce 2002, naléhalo USA na Irák a tehdejšího prezidenta Saddáma Husajna, aby dodržel své závazky, tedy propustil vězně a zničil zbraně hromadného ničení. Ten však odmítl a v roce 2006 byl popraven. Přestože

¹⁶⁰ BURKE, Jason. *Al-Qaeda: The True Story of Radical Islam*. London, England: Penguin Books, 2004. ISBN 0-141-01912-3, s. 234–235.

bojové operace v Iráku a Afghánistánu skončily, další aspekty války proti terorismu, jako je snaha zabránit financování terorismu, trvají dodnes.¹⁶¹

Al-Qáida má na svědomí další desítky teroristických útoků, kromě toho i ty, které byly vykonány přidruženými společnostmi, nebo skupinami, které se nechaly al-Qáidou inspirovat. Například bombové útoky v nočním klubu na Bali v roce 2002, útok na hotel poblíž Mombasy také v roce 2002, útok na židovské místa v Casablance v roce 2003, bombové útoky v Madridu v roce 2004, sebevražedné útoky v Londýně a v Ammánu v roce 2005, a mnoho atentátů a bombových útoků v Iráku mezi lety 2003 až 2007.¹⁶²

3.3 Islámský stát v Sýrii a Iráku

Islámský stát je islámská teroristická organizace pocházející z Iráku, která je také zapsána na seznamu teroristických organizací.

Ideologie islámského státu je popisována jako spojitost salafismu a džihádismu. V současnosti je úspěšně využívána v prudkém střetu identit mezi sunnitskými a šíitskými muslimy na Blízkém východě i mimo něj. Gerges o ideologii Islámského státu tvrdí, že se jedná o „*hypersunnitskou identitu, která je řízena vnitřní, a dokonce genocidní ideologií proti šíitům*“. Hlavním cílem organizace bylo vytvoření chalífátu, tedy pravého Islámského státu.¹⁶³

Prvním představitelem Islámského státu byl Abú Músa al-Zarkáwí, který nejprve v roce 1999 založil skupinu Jamaat al-Tawhid wal-Jihad, která bojovala proti Američanům v Iráku a později i proti nové irácké vládě. V roce 2004 přislíbil Abú Músa al-Zarkáwí věrnost al-Qáidě, a skupina začala být známá pod názvem *Tanzim Qaidat al-Jihad fi Bilad al-Rafidayn*. Abú Músa al-Zarkáwí považoval šíity

¹⁶¹ Global War on Terror. *George W. Bush Library* [online]. Dallas: Council on Foreign Relations, 2021 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.georgewbushlibrary.gov/research/topic-guides/global-war-terror>

¹⁶² BAKKER, Edwin a Leen BOER. *The Evolution of Al-Qaedaism: Ideology, Terrorists, and Appeal* [online]. Clingendael Institute, 2007 [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/253317772_The_evolution_of_Al-Qaedaism

¹⁶³ GERGES, Fawaz. *ISIS: A History* [online]. New Jersey: Princeton University Press, 2016 [cit. 2022-03-01]. ISBN 978-0-691-17000-8. Dostupné z: <https://3lib.net/book/2711851/80d3b1>, s. 24.

za odpadlíky a tvrdil, že boj s nimi je důležitější, než boj s nemuslimy.¹⁶⁴ Zároveň útočil na civilisty, církve i šíity a v podstatě byl i pro al-Qáidu příliš extrémní. V roce 2006 byl zabit americkými leteckými silami, a jak již bylo zmíněno v kapitole výše, v tomtéž roce se skupina přetransformovala. Organizace oznámila založení Islámského státu v Iráku pod vedením Abú Omara al-Bagdádího a v Iráku je nyní považován za odnož al-Qáidy.¹⁶⁵

První větší projekt ze strany Islámského státu v Iráku selhal, protože nebylo dostatek jedinců pro zorganizování vedení území a ustanovení státu k vládě. Navíc, po smrti Zarkáwího došlo ke ztrátě podpory ze strany sunnitských kmenů, které se poté spojili s jejich bývalým nepřítelem USA, aby mohly bojovat proti Islámskému státu v Iráku. Vypadalo to, že byl Islámský stát v Iráku v roce 2008 poražen, a rok poté se americké síly začaly stahovat z jejich území. Ovšem během roku 2009 Islámský stát nashromáždil sílu a vynaložil velké úsilí na poškození irácké vlády. Během srpna a října roku 2009, zahájil sérii smrtících útoků na vládní infrastrukturu a teroristické útoky proti civilistům, které zabily stovky lidí. V roce 2010 byl Abú Omara al-Bagdádí zabit společným americko-iráckých náletem u Tikrítu.¹⁶⁶

V roce 2010 se stal vůdcem organizace Abú Bakr al-Bagdádí, který se snažil o vytvoření Islámského státu a chalífátu. Pokoušel se o oživení organizace a vytvoření organizační struktury, kterou známe dodnes. Právě velká část úspěchu organizace byla způsobena vytvořením soudržné, disciplinované a flexibilní organizace al-Bagdádího a dalších Iráčanů, které si najal za účelem přestavby. Vybuďoval hierarchickou a centralizovanou organizaci, která byla velmi flexibilní, a tím poskytl svým podřízeným vůdcům široký prostor na plnění úkolů. V minulosti na nejvyšších postech v organizaci byli zahraniční Arabové, kteří se ovšem později začali zdát neloajlní, a tak byli nově na pozice dosazováni Iráčané. Abú Bakr al-Bagdádí rozdělil organizační strukturu na *al-imara*, vedení organizace a výkonnou moc.

¹⁶⁴ HASHIM, Ahmed. *From Al-Qaida Affiliate to the Rise of the Islamic Caliphate: The Evolution of the Islamic State of Iraq and Syria (ISIS)* [online]. S. Rajaratnam School of International Studies, 2014 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/resrep05858?seq=1#metadata_info_tab_contents

¹⁶⁵ Tamtéž.

¹⁶⁶ Tamtéž.

Výkonná moc se skládala z Abú Bakr al-Bagdádího a jeho hlavních poradců a druhou část tvořilo velitelství, které bylo řídicím orgánem a vytvářelo politiku Islámského státu. Zbytek organizace byl rozdělen na první a druhé patro, do kterých spadal například kabinet ministrů, dále vojenská, zpravodajská a bezpečnostní rada.¹⁶⁷

Mezi lety 2011 a 2012 uskutečnil Islámský stát v Iráku spoustu útoků a operací. V roce 2012 byla vyhlášena kampaň „Soldier’s Harvest“, která se zaměřovala na útok proti iráckým bezpečnostním silám. Organizace poté vyvinula armádu, která byla schopna vést teror proti irácké vládě a vládní infrastruktuře.¹⁶⁸

V roce 2013 začaly vznikat spory mezi Ajmanem az-Zaváhirím, vůdcem al-Qáidy a Abú Bakrem al-Bagdádím. Ajman az-Zaváhirí vydal rozsudek o rozpuštění Islámského státu a Abú Bakr al-Bagdádí naopak napadl způsob vládnutí az-Zaváhirího. V roce 2014 se al-Qáida zřekla všech vztahů s Islámským státem. Téhož roku Islámský stát zvítězil v Iráku a Sýrii a dne 29. června 2014 byl vyhlášen jako Islámský stát. Islámský stát v Iráku se přejmenoval pouze na Islámský stát, do jehož čela byl zvolen první chalífa Abú Bakr al-Bagdádí. V roce 2017 nastal postupný úpadek organizace a v roce 2019 byla organizace Islámského státu zlikvidována a Abú Bakr al-Bagdádí spáchal sebevraždu.¹⁶⁹

Důležitým aspektem, je také financování Islámského státu, které je provozováno především z peněz z vývozu ropy a ilegálního prodeje. Ropu vyvážejí z ropných polí, které mají pod svou kontrolou, do Sýrie, Iráckého Kurdistánu a Turecka. Peníze získávají také z výkupného za zajatce, zdanění

¹⁶⁷ HASHIM, Ahmed. *From Al-Qaida Affiliate to the Rise of the Islamic Caliphate: The Evolution of the Islamic State of Iraq and Syria (ISIS)* [online]. S. Rajaratnam School of International Studies, 2014 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/resrep05858?seq=1#metadata_info_tab_contents

¹⁶⁸ Tamtéž.

¹⁶⁹ Tamtéž.

místních obyvatel, a samozřejmě určitou část financí tvoří také příspěvky od soukromých podporovatelů.¹⁷⁰

Zničení Islámského státu a úmrtí klíčových vůdců ještě neznamena konec fungování organizace ani islámského extremismu. Důležité je zmínit, že došlo k posunu od ucelené organizace směrem k individuálnímu plánování útoků, které provádějí jiné přidružené skupiny a především tzv. osamělí vlci. V budoucnu se nejspíše na nebezpečných útocích budou stále více podílet samostatní útočníci, kteří nebudou mít přímou vazbu na jakoukoli teroristickou organizaci.

¹⁷⁰ Financování Islámského státu. *MZV ČR* [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2021 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/vyrocní_zpravy_a_dokumenty/poskytnute_informace/financovani_islamskeho_statu.html

HASHIM, Ahmed. *From Al-Qaida Affiliate to the Rise of the Islamic Caliphate: The Evolution of the Islamic State of Iraq and Syria (ISIS)* [online]. S. Rajaratnam School of International Studies, 2014 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/resrep05858?seq=1#metadata_info_tab_contents

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala problematikou islámského extremismu ve 20. a 21. století a byla rozdělena do tří základních kapitol. V jednotlivých kapitolách byly vysvětleny základní pojmy pojící se k islámského extremismu, z čeho islámský extremismus vychází, a jaké jsou příčiny jeho nárůstu v Blízkovýchodních zemích a po celém světě. Práce se také soustředila na vybrané islámské extremistické organizace.

První kapitola bakalářské práce byla zaměřena na vymezení základních pojmů souvisejících s islámským extremismem. V této kapitole byly stanoveny definice jednotlivých pojmů a stručně vysvětleno, co jednotlivé pojmy znamenají. Konkrétně se jednalo o pojmy jako jsou extremismus, fundamentalismus, terorismus, radikalismus, džihádismus a mnoho dalších. V podkapitole pojící se k pojmu extremismus, byla také uvedena jeho klasifikace, která jej dle oblastí, na které se extremismus zaměřuje, rozdělila na politický, náboženský, ekologický a národnostní.

Druhá kapitola byla rozdělena na dvě podstatné části, ve kterých se zabývala samotným islámským extremismem, jeho původem a rozšířením ve 20. století. V první části byly představeny významné osobnosti, hnutí a škola, které se zasloužily o vznik islámského extremismu. Vzhledem k tomu, že současný islámský extremismus vycházel z mnoha aspektů a formoval se již v daleké minulosti, tak jsem se v této kapitole věnovala až aspektům od 13. století. Za prvotní ideology lze považovat představitele Hanbalovské školy Ibn Tajmíju a jeho následovníka Muhammada Ibn Abd al-Wahhába a hnutí wahhábismus. Na vzniku současném islámského extremismu měla také nezpochybnitelný podíl Deobandská škola a Muslimské bratrstvo v čele s Hasanem al-Banná a poté i s Sajjid Qutbem. Právě Muslimským bratrstvem a Sajjid Qutbem se inspirovalo hodně islámských extremistických skupin. Současně je v druhé části také pojednáváno o možných příčinách nárůstu islámského extremismu a jeho rozšíření ve 20. století. Ačkoliv je islámský extremismus jevem, který je spouštěn celou řadou faktorů a motivů, v jeho

nárůstu sehrál největší roli kolonialismus, sekularismus, ekonomická krize v západních zemích, samozřejmě vliv Západu a také dohody Camp David.

Třetí kapitola se věnovala vybraným islámským extremistickým organizacím, konkrétně Tálibánu, al-Qáidě a Islámskému státu. V této kapitole byl popsán jejich vznik, historie, významní představitelé, jejich financování a mocenský vliv v zemích, kde tyto organizace působí. Největší pozornost v této části byla věnovaná islámské extremistické organizaci al-Qáida. Vznik a vývoj al-Qáidy, přiměl svět začít vnímat islámský extremismus jinými očima. Po nejznámějším teroristickém útoku ze dne 11. září v roce 2001 na Světové obchodní centrum, se celý svět pozastavil nad obrovskou událostí, která dala islámskému extremismu zcela jiný rozměr. Právě v rámci kapitoly o al-Qáidě byl tento teroristický útok rozebrán společně s jeho důsledky, které následovaly po jeho uskutečnění.

Vzhledem k tomu, že téma mé bakalářské práce bylo velmi obsáhlé a složité, potýkala jsem se často s problémy nalezení relevantních zdrojů. V kapitole objasňující základní pojmy, bylo často obtížné vybrat vhodnou definici, která by výstižně charakterizovala daný pojem, protože publikace často popisovaly pojmy rozdílně. V některých případech bylo také složité nalézt přesné informace o daném problému, například o vzniku Islámského státu, kdy jsem se setkala s rozdílnými názory.

Vytvářením mé bakalářské práce jsem dospěla k závěru, že islámský extremismus v militantní podobě je z hlediska bezpečnosti celosvětový problém, který je nutné řešit. Můžeme očekávat, že boj s islámským extremismem bude dlouhodobá záležitost, která bude zahrnovat několik generací. Islámské extremisty však sami dokazují, že představují vážné riziko, které nesmí být přehlíženo, jinak dosáhne nekontrolovatelných rozměrů. Je naprosto nezbytné, aby se státy více podílely na společném řešení problému ze strany nárůstu teroristických organizací a jejich propagandě. Teroristické organizace jsou velkým bezpečnostním rizikem a jejich neustále rozšiřování nasvědčuje, že jejich eliminace je pro svět nadále značnou výzvou.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Monografie

BURKE, Jason. *Al-Qaeda: The True Story of Radical Islam*. London, England: Penguin Books, 2004. ISBN 0-141-01912-3.

CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-098-6.

CHMELÍK, Jan. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha: Linde, 2001. ISBN 80-7201-265-7.

CHMELÍK, Jan. *Extremismus*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1997.

DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2017. ISBN 978-80-7452-122-5.

DANICS, Štefan. *Extremismus hrozba demokracie*. Praha: Police History, 2002. ISBN 80-86477-07-X.

DANICS, Štefan. *Extremismus*. Praha: TRITON, 2003. Řešení krizových situací. ISBN 80-7254-454-3.

HILLENBRAND, Carole. *Islám: historie, současnost a perspektivy*. Přeložila Jitka JENÍKOVÁ. Praha: Paseka, 2017. ISBN 978-80-7432-685-1.

KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. 6., vyd. Praha: Vyšehrad, 2015. ISBN 978-80-7429-598-0.

KROPÁČEK, Luboš. *Islám a Západ: historická paměť a současná krize*. Praha: Vyšehrad, 2002. Moderní dějiny (Vyšehrad). ISBN 80-7021-540-2.

KROPÁČEK, Luboš. *Islámský fundamentalismus*. Praha: Vyšehrad, 1996. ISBN 80-7021-168-7.

MENDEL, Miloš. *Džihád: Islámské koncepce šíření víry*. Brno: Atlantis, 1997. ISBN 80-7108-151-5.

MENDEL, Miloš. *S puškou a Koránem: Pojmy a argumenty soudobého islámského fundamentalismu*. Praha: Orientální ústav Akademie věd České republiky, 2008. ISBN 80-85425-63-5.

MÜLLER, Zdeněk. *Islám a islamismus: Dilema náboženství a politiky*. Praha: Academia, 2010. Novověk. ISBN 978-80-200-1818-2.

VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Extremismus a společnost*. 2. aktualiz. a dopl. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-665-1.

VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Hrozba radikalizace: terorismus, varovné signály a ochrana společnosti*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2031-4.

Elektronické knihy

ALLEN, Charles. *God's terrorists: the Wahhabi Cult and the hidden roots of modern Jihad* [online]. United Kingdom: Da Capo Press, 2007 [cit. 2022-02-04]. ISBN 978-0-306-81570-6. Dostupné z: <https://3lib.net/book/5709953/5d5258>

GERGES, Fawaz. *ISIS: A History* [online]. New Jersey: Princeton University Press, 2016 [cit. 2022-03-01]. ISBN 978-0-691-17000-8. Dostupné z: <https://3lib.net/book/2711851/80d3b1>

HALEEM, Irm. *The Essence of Islamist Extremism: Recognition Through Violence, Freedom Through Death* [online]. Abingdon, United Kingdom: Routledge, 2012 [cit. 2022-03-01]. ISBN 978-0-203-80927-3. Dostupné z: <https://3lib.net/book/3509727/415b10>

MIDLARSKY, Manus. *Origins of Political Extremism: Mass Violence in the Twentieth Century and Beyond* [online]. New York: Cambridge University Press, 2011 [cit. 2022-03-01]. ISBN 978-0-521-70071-9. Dostupné z: <https://3lib.net/book/1250455/86c1fd>

Odborné a vědecké články

BAKKER, Edwin a Leen BOER. *The Evolution of Al-Qaedaism: Ideology, Terrorists, and Appeal* [online]. Clingendael Institute, 2007 [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/253317772_The_evolution_of_Al-Qaedaism

BHATIA, Umej. *Autobiography, politics and ideology in Sayyid Qutb's reading of the Qur'an* [online]. Singapore: Institute of Defence and Strategic Studies Singapore, 2005 [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: <https://www.rsis.edu.sg/wp-content/uploads/rsis-pubs/WP86.pdf>

CAMPION, Kristy. Blast through the Past: Terrorist Attacks on Art and Antiquities as a Reconquest of the Modern Jihadi Identity. *Perspectives on Terrorism* [online]. 2017, **11**(1): 26–39 [cit. 2022-03-01]. ISSN 2334-3745. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/pdf/26297735.pdf?refreqid=excelsior%3A408b6915f78f456588706af92da284fc&ab_segments=&origin=

DREVON, Jérôme. The emergence of ex-jihadi political parties in post-mubarak Egypt. *The Middle East Journal* [online]. 2015, **69**(4): 511–526 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/305426955_The_emergence_of_ex-jihadi_political_parties_in_post-mubarak_Egypt

HASHIM, Ahmed. *From Al-Qaida Affiliate to the Rise of the Islamic Caliphate: The Evolution of the Islamic State of Iraq and Syria (ISIS)* [online]. S. Rajaratnam School of International Studies, 2014 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/resrep05858?seq=1#metadata_info_tab_contents

HASSAN, Gubara Said. *Radical Islam/ Islamic Radicalism: Towards a Theoretical Framing* [online]. 2013 [cit. 2022-01-10]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/266030514_Radical_Islam_Islamic_Radicalism_Towards_a_Theoretical_Framing

MAREŠ, Miroslav. Islamismus jako bezpečnostní hrozba pro Českou republiku. *Vojenské rozhledy* [online]. 2010, **19**(4): 118–128 [cit. 2022-02-04]. Dostupné z:

<https://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/bezpecnostni-prostredi/islamismus-jako-bezpecnostni-hrozba-pro-ceskou-republiku>

MORENO, Juan Carlos Antunez. *Salafism: From a Religious Movement to a Political Force* [online]. Granada: Revista de Estudios en Seguridad Internacional, 2017, 11–41 [cit. 2022-02-04]. ISSN 2444-6157. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/317289128_Salafism_From_a_Religious_Movement_to_a_Political_Force

MOUSSALLI, Ahmad. *Wahhabism, Salafism and Islamism: Who Is The Enemy?* [online]. Beirut: A Conflicts Forum Monograph, 2009 [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/275986634_Identifying_Islamist_Parties_Using_Gunther_and_Diamond's_Typology/fulltext/55ee2e3508ae0af8ee19f421/Identifying-Islamist-Parties-Using-Gunther-and-Diamonds-Typology.pdf

MOYLES, Michael W. *Islamic jihad: Sectarian factors in combating terrorism* [online]. Alabama: Air university, 2015 [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: <https://www.hsdl.org/?view&did=811623>

MOZAFFARI, Mehdi. What is Islamism? History and Definition of a Concept. *Totalitarian Movements and Political Religions* [online]. 2007, 8(1): 17–33 [cit. 2022-01-10]. ISSN 1469-0764. Dostupné z: https://pure.au.dk/ws/files/22326292/What_is_Islamism_Totalitarian_Movements_article.pdf

PURI, Luv. The Past and Future of Deobandi Islam. *CTC Sentinel* [online]. 2009, 2(11): 19–22 [cit. 2022-02-10]. ISSN 2334-3745. Dostupné z: <https://ctc.usma.edu/the-past-and-future-of-deobandi-islam/>

RABASA, Angel. *Radical Islam in East Africa: The Growth of Radical Islam* [online]. RAND Corporation, 2009, pp. 39–70 [cit. 2022-03-01]. ISBN 978-0-8330-4679-6. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/10.7249/mg782af.12?seq=21#metadata_info_tab_contents

SEDGWICK, Mark. Jihadism, Narrow and Wide: The Dangers of Loose Use of an Important Term. *Perspectives on Terrorism* [online]. 2015, 9(2): 34–41 [cit.

2022-02-04]. ISSN 2334-3745. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/26297358?seq=1#metadata_info_tab_contents

SCHMID, A. P. *Radicalisation, De-Radicalisation, Counter-Radicalisation: A Conceptual Discussion and Literature Review* [online]. ICCT Research Paper, 2013 [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: <http://www.icct.nl/app/uploads/download/file/ICCT-Schmid-Radicalisation-De-Radicalisation-Counter-Radicalisation-March-2013.pdf>

ŠUPOVÁ, Kateřina. Reflexe strukturálně-politických podmínek v ideologii a praktickém působení islamistických skupin – tzv. Islámský stát a al-Káida. *Bezpečnostní teorie a praxe* [online]. Praha: Univerzita Karlova, 2020 [cit. 2022-03-01]. ISSN 1801-8211. Dostupné z: <https://veda.polac.cz/wp-content/uploads/2020/09/Reflexe-strukturalne-politicky-podminek-v-ideologii-a-praktickem-pusobeni-islamisticky-skupin-%E2%80%93-tzv.-Islamsky-stat-a-al-Kaida.pdf>

TIWARY, Smita. *Understanding Taliban and the Peace Process* [online]. New Delhi: Indian Council of World Affairs, 2016 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/303924565_Understanding_Taliban_and_the_Peace_Process

Internetové zdroje

BERKA, Jan. *Teroristická hnutí a jejich ideové základy* [online]. Praha: E15.cz, 2017 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: https://www.e15.cz/the-student-times/teroristicka-hnuti-a-jejich-ideove-zaklady-1333091#_ftn11

Camp David Accords. *History* [online]. A&E Television Networks, 2018 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.history.com/topics/middle-east/camp-david-accords>

Co je extremismus. *MV ČR* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2010 [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx>

Definice pojmu terorismus. *MV ČR* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2009 [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/definice-pojmu-terorismus.aspx>

Den, kdy se zrodil džihád. Před 1390 lety dobyl Mohamed Mekku. *ČT24* [online]. Praha: Česká televize, 2020 [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/veda/3026516-den-kdy-se-zrodil-dzihad-pred-1390-lety-dobyl-mohamed-mekku>

Extremismus. *Vzájemné soužití* [online]. [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: <https://www.vzajemnesouziti.cz/file.php?nid=15768&oid=7386608>

Financování Islámského státu. *MZV ČR* [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2021 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/vyrocni_zpravy_a_dokumenty/poskytnute_informace/financovani_islamskeho_statu.html

FINGERLAND, Jan. *Západ na Blízkém východě zklamal, jeho model zde nefunguje* [online]. Praha: Echo24.cz, 2015 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/iR4YP/zapad-na-blizkem-vychode-zklamal-jeho-model-zde-nefunguje>

Fundamentalismus. In: *Sociologická encyklopedie* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, strana naposledy edit. 2017-12-11 [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Fundamentalismus>

Global War on Terror. *George W. Bush Library* [online]. Dallas: Council on Foreign Relations, 2021 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.georgewbushlibrary.gov/research/topic-guides/global-war-terror>

HOFFMAN, Bruce. *Al-Qaeda's Resurrection* [online]. Council on Foreign Relations, 2018 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.cfr.org/expert-brief/al-qaedas-resurrection>

Ibn Taymiyyah. In: *Encyclopedia Britannica* [online]. 2022 [cit. 2022-01-26]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Ibn-Taymiyyah>

Islamist cleric Anwar al-Awlaki killed in Yemen. *BBC* [online]. London, England: BBC News, 2011 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-15121879>

JEMELKA, Petr. *Tálibán vyhlásil Islámský emirát Afghánistán* [online]. Novinky.cz, 2021 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/svet/clanek/taliban-vyhlasil-islamsky-emirat-afghanistan-40369534>

Korán v češtině: Súra '2. Kráva'. *Korán o islámu* [online]. 2022 [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: <https://www.koranoislamu.cz/sura/2/page/10/>

Korán v češtině: Súra '9. Pokání'. *Korán o islámu* [online]. 2022 [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: <https://www.koranoislamu.cz/sura/9/>

ROY, Olivier. *Neo-Fundamentalism* [online]. Social Science Research Council, 2001 [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: <https://items.ssrc.org/after-september-11/neo-fundamentalism/>

Společný postoj rady, ze dne 27. prosince 2001, o použití zvláštních opatření k boji proti terorismu. *MV ČR* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2001 [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/spolecny-postoj-rady-ze-dne-27-prosince-2001-o-pouziti-zvlastnich-opatreni-k-boji-proti-terorismu.aspx>

STOJAR, Richard. Islámský radikalismus a jeho násilné projevy v kontextu balkánského regionu. *Obrana a strategie* [online]. 2016, **16**(1): 59–76 [cit. 2022-01-09]. ISSN 1802-7199. Dostupné z: <https://www.obranaastrategie.cz/cs/archiv/rocnik-2016/1-2016/clanky/islamsky-radikalismus-a-jeho-nasilne-projevy-v-kontextu-balkanskeho-regionu.html>

Terorismus. *B/S* [online]. Praha: Bezpečnostní informační služba [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/terorismus/>

Terrorism. *FBI* [online]. Federal Bureau of Investigation [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: <https://www.fbi.gov/investigate/terrorism>

V Afghánistánu vítězí radikální islám. Tálibán je po dvaceti letech znovu u moci. ČT24 [online]. Praha: Česká televize, 2021 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3355792-v-afghanistanu-vitezi-radikalni-islam-taliban-je-po-dvaceti-letech-znovu-u-moci>

VESELÁ, Věra. *Svět očima Tálibánu* [online]. Praha: Ústav mezinárodních vztahů Praha, 2013 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.iir.cz/svet-ocima-talibanu>

VOLEK, Stanislav. *Ropná krize v roce 1973* [online]. Peníze.cz, 2002 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/nezamestnanost/15178-ropna-krize-v-roce-1973>

Who are the Taliban? *BBC* [online]. London, England: BBC News, 2021 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-south-asia-11451718>